

Dr. Cahit Kergül

MİMAR SİNAN

4. Büyük Üstad Mesajı Cavit YENİCİOĞLU
6. Mimar Sinan'dan K. İere Mimar SİNAN
9. Türkiye'de Masonluk
Gelişmelerinde Üniteler Fikret ÇELTİKÇİ
21. Masonluk ve Müsamaha Ziya UMUR
25. Masonluğun Geleneksel Görevi Şahir ERMAN
31. Düşüncede Evrim Cevad Memduh ALTAR
36. Sükût Faruk ERENGÜL
45. Hakim Nathan'ın
Yüzük Öyküsü Muhammed S. ABDULLAH
49. Masonluk aleyhindeki
cerayanların nedenleri Nedim KARAKO
57. OLAYLARIN İÇİNDEN Şahir ERMAN
61. LOCALARDAN HABERLER Mimar SİNAN
68. Gözler Üzerinde Raşid TEMEL
69. ÜNLÜ MASONLAR Şahir ERMAN
72. ARAMIZDAN AYRILANLAR Mimar SİNAN

MİMAR SİNAN

**Gevşemeyin, endişe etmeyin. İncancınız
sağlamsa, mutlaka başaracaksınız.**

Şânı Yüce Kur'an, S. III. 139

Kapak kompozisyonu : ŞİNASİ BARUTÇU
YENİLİK BASİMEVİ — TİPO — OFSET
Tel : 43 55 72 * İSTANBUL — 1980

MİMAR SİNAN

Türkiye Mür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locasının
tarlhi, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
imtiyaz sahibi : Cavit YENİCİOĞLU

Yazı işlerini fillen idare eden : T. Zihni TARHAN

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ

1980

Nuruziya Sokağı 25, Beyoğlu, Tel : 49 47 53

SAYI : 35

4. Büyük Üstad Mesajı		Cavit YENİCİOĞLU
6. Mimar Sinan'dan K. İere		Mimar SİNAN
9. Türkiye'de Masonluk
Gelişmelerinde Üniteler		Fikret ÇELTİKÇİ
21. Masonluk ve Müsamaha		Ziya UMUR
25. Masonluğun Geleneksel Görevi		Sahir ERMAN
31. Düşünce ve Evrim		Cevad Memduh ALTAR
36. Sükût		Faruk ERENGÜL
45. Hakîm Nathan'ın
Yüzük Öyküsü		Muhammed S. ABDULLAH
49. Masonluk aleyhindeki
cereyanların nedenleri		Nedim KARAKO
57. OLAYLARIN İÇİNDEN		Sahir ERMAN
61. LOCALARDAN HABERLER		Mimar SİNAN
68. Gözler Üzerinde		Raşid TEMEL
69. ÜNLÜ MASONLAR		Sahir ERMAN
72. ARAMIZDAŖ AYRILANLAR		Mimar SİNAN

BÜYÜK ÜSTAD MESAJI

Mesleğimizin mensuplarını seçerken bir çok araştırma ve soruşturmalar yapılmakta, adaylarda bir takım vasıf ve şartlar aranmaktadır. Bu suretle aramıza alacağımız kişilerin namuslu, aydın, Hürriyet, adalet ve eşitlik fikirlerine sahip, insancı, milliyetçi, seçkin ve bilhassa Masonluğu temsil ve temessüle elverişli olmalarına dikkat ve itina gösterilmektedir. Bu nedenlerle de Masonluğa kabul ettiğimiz bireyler arasında dış âlemde, Devlet ve özel sektörlerde yetişmiş ve yüksek mevkilere erişmiş değerli kişiler bulunmaktadır.

Ancak Masonik felsefe; harici âlemdeki mevkilerimiz ne olursa olsun bizleri, çalışmalara gelirken her türlü ünvan ve sıfattan tecerrüt etmek yani bunları binamızın dışında bırakmak gereğini öngörmekte ve bu düşüncesini tekris yolu ile yeni bir âleme doğuşumuz sırasında anlatmaya çalışmaktadır.

İdeal bir insan ararken kendimizi görmemizde, para ve mevki hırsı içinde olmamız gereğinin felsefesi sembollerle bize anlatılmakta, olgun bir insan olmamız için bunların hiç birisine ne dış âlemde ne de Masonlukta itibar etmemek lüzumu öğretilmek istenmektedir. Bütün çalışmalarımızda; Tesviye'nin gösterdiği gibi bir hizmette ve eşit olarak başlamak ve son vermekte ol-

duğumuzun ifadesi de, Masonik sıfat ve derecelerin ancak bu çalışmalar sırasında görev icabı geçerli olduğunun, onun dışında her türlü halde eşit sıfat ve hakka sahip olduğumuzun bir ifadesidir.

Masonluğun bütün eğitim ve öğretilerinde ve insanlık Mabedinin kurulmasında gözönünde tuttuğu erdemlerin en başında gelen prensip; hürriyet, adalet ve eşitlik ilkelerine verilen önemdir.

Ciddi, namuslu, çalışkan, mesleğinde ehil bir kişinin dış âlemdeki kariyerinde zamanla yüksek mevkilere ulaşması mümkündür.

Aynı kişinin; masonluğa bağlılığı, merakı, araştırma ve etüde ayıracağı zamanı ölçüsünde tüm masonik bilgileri öğrenmesi, hatta bu bilgileri en üst dereceye ulaştırması da mümkündür. Ancak bu kişiler edindikleri bilgilerin amaçladığı felsefeyi davranışlarında uygulamıyorlarsa, Masonlukları nazarı olmaktan ileri gidememiş başka bir izahla Masonluğun öğrettiklerini davranışlarında uygulayamadıklarından dolayı alçak gönüllü ve hoşgörülü ve olgun bir insan yani hakiki bir Mason olamamışlar demektir.

İşte her çalışmamızın başında ve sonunda tesviyede buluşmamızın hatırlatılmasının taşıdığı önem de budur. Masonlukta nazariyatçılıktan önemli olanı, masonik terbiyenin amaçladığı felsefeyi dış ve iç yaşantımızda eksiksiz uygulayabilmektir. Aksi davranışlarda bulunmak Masonluğun sadece bir sıfat olarak kullanılmasından başka bir anlam taşımaz. Yani; tam anlamı ile temessül edilememiş (hazmedilememiş) bilgilerle masonluk iyi bir şekilde temsil edilemez.

İşte masonlukta başka bir özlem de; masonluğu lâ-yıkı ile temsil edebilmek için bütün masonik bilgileri tam bir tevazu içinde davranışlarımızda uygulayabilmektir.

Cavit Yenicioğlu

Mimar Sinan'dan Kardeşlere

Mimar Sinan Muh. L. nin faaliyetlerinin büyük bir bölümü, muntazam bir şekilde yayınlanmasına büyük bir itina gösterilen Dergimizde temerküz etmektedir ve bu itibarla da kardeşlerimizin malûmudur. Bununla beraber bu konuda daha etraflı bilgi vermeyi - bazı kardeşlerimizin istekleri üzerine- gerekli görmüş bulunmaktayız.

Mimar Sinan Dergisinde düzenli bir şekilde yayınlanan «Ünlü Masonlar» serisinde, bir kaç nüshadan beri, sadece yabancı masonlara yer verilmektedir. Bunun sebebi Türk masonlarının gerek resmî ve gerek masonik hayat hikâyeleri hakkında yeterli malzemenin arşivimizde bulunmayışdır. Bu itibarla Türk Kamu hayatında bir rol oynamış olan kardeşlerimiz, gerek resmî hayatları hakkında (doğdukları ve öldükleri yıllar, yaptıkları görevler, verdikleri eserler gibi) ve gerek tekris edildikleri loca ile tarihi ve masonik faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olan kardeşlerimizin bu hususları yazı ile bize bildirmelerini ve böylece hem Arşivimizin zenginleşmesine, hem de Dergimizin yayınıni sürdürmesine katkıda bulunmalarını rica ederiz.

Yine Dergimizde yer alan «Olayların içinden» dizisi ile götüğümüz maksadın, yabancı ülkelerdeki masonik faaliyetler hakkında kardeşlerimize kısa bilgiler vermek olduğu açıktır. Bu faaliyetlerin ve özellikle yabancı B. L. ların B. Ü. ları tarafından kaleme alınan meşajlardan seçilen kısımların Türk masonluğunu yakından ilgilendirdiği görülmektedir. Özellikle devamsızlık problemi bütün L. ların ortak

derdi haline gelmiş olup, devamı sağlamanın çeşitli çareleri ve yolları üzerinde, hemen her yerde, durulduğu göze çarpmaktadır.

Dergimizde «Localardan haberler» başlığı altında yayınlanan dizi de, Localamızda yapılmakta olan masonik faaliyet ve konferanslar hakkında hepimize fikir vermek maksadını gütmektedir. Bu suretle belirli bir konuda çalışmak isteyen kardeşimize bir bibliyografya sunulmakta, ayrıca localamızın hangi konular üzerinde tartışmak ihtiyacını duymakta oldukları anlaşılmaktadır.

Bir kaç sayıdan beri Dergide yayınlanan yazıların İngilizce başlıkları arka kapağa konulmaktadır. Bununla da yetinilmemekte, bu yazıların İngilizce bir özeti bütün yabancı B. L. lara gönderilen nushalara, ayrı sahife halinde, eklenmekte ve bir makalenin tam tercümesi istenildiğinde, bunun da ayrıca gönderileceği belirtilmektedir. Bu suretle Türk masonluğunun sesini bütün dünya mason camiasında duyurmak maksadı güdülmektedir. Şurasını ifade edelim ki, bu teşebbüsümüz büyük ilgi ile karşılanmış, başta Quatuor Coronati L. sı olmak üzere, bir çok yabancı B. L. lar bu ilgilerini açıklamışlardır. Ayrıca aşağıdaki yazıların tam tercümesi istenmiştir.

- 1) Tarih Boyunca Masonluğa ve Masonlara Yöneltilen Saldırıları (Mustafa GÜRSEL)
- 2) Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti'nin Oluşum ve Gelişimi (Tulû BAYTİN)
- 3) Nur-u Ziya Sokağında Ellinci Yıl (Suha UMUR)
- 4) Müstakil Türk Masonluğu (Mişel MARGULİES)
- 5) Konfüçyus (Tuncay KESİM)
- 6) XXI. Yüzyıla Bakarken (Reşat ATABEK)

Mimar Sinan Muh. L. nin giriştiği Türk Masonluk Tarihi çalışmaları devam etmektedir. Bu çalışmalar cümlesinden olmak üzere, rahmetli B. Ü. mız Nafiz Ekemen K. in kaleme aldığı 1965 olayı ile ilgili belgelerin yayınlandığı malûmdur. İkinci belge serisi, Ziya UMUR ve Suha UMUR K. ler tarafından derlenmekte olan 1951-1956 dönemine ait Daimi Heyet ile Büyük Mahfil ve Gran Loj zabıtları olacaktır. Bu belgeler de, peyderpey yayınlanacaktır. Keza Fikret Çeltikçi K. tarafından yıllar süren yorucu bir çalışma sonucunda hazırlanan Masonluğun Tarihi ile ilgili eserin, Mimar Sinan yayını olarak neşrini sağlamak için gerekli faaliyet ve temaslara geçilmiştir.

Bu arada Mimar Sinan L.'na üye kardeşler -mutaden seçim celsele- rinde- bir Tebliğ de vermektedirler. Şimdiye kadar beş Tebliğ verilmiş olup, sırası ile şunlardır :

- 1) Sahir Erman K. —Regius (Mimar Sinan yayını olarak neşredilmiştir)
- 2) Mukbil Gökdoğan K. —Comacini'ler
- 3) Tayfur Tarhan K. —Merdiven
- 4) Ziya Umur K. —Uyanıştan 1956 ya Kadar Masonik Tarihimize İlgili Belgeler.
- 5) Fikret Çeltikçi K. —Türkiye'de Masonluk Gelişmelerinde Ünite- ler. (Bu sayımızda yayımlanmaktadır).

Büyük ilgi ile tâkip edilen ve masonluk tarihi açısından öneml bir inceleme mahsulü olan bu Tebliğlerden bütün K. lerin yararlanması başlıca arzumuz ve dileğimizdir. Mimar Sinan L. nin çalışmalarını esasen bütün K.lerimize açıktır. Tebliğ celselerine ait davetiyeler de bütün L.lara zamanında gönderilmektedir. Ricamız bu davetiyelerin Muh. L.larda lâyiki veçhile duyurulmasının sağlanması olacaktır.

Daima daha iyiye ve daha güzele yönelmek arzminde olduğumuz cihetle bütün K.lerimizin bizlere gerekli gördükleri uyarıları iletmelerini candan diler, K. saygı ve sevgilerimizi sunarız.

Mimar Sinan

Türkiyede Masonluk Gelişmelerinde Üniteler

Fikret ÇELTİKÇİ

Hepimizin bildiği gibi, bu gün, Türk Masonluğu dünya mason toplulukları arasında, gerekli düzen kurallarına uygun olarak, şerefleri yerini almış bulunmaktadır. Bu duruma gelebilmek için Türk Masonluğu çeşitli aşamalardan geçmiş bulunmaktadır. Bu aşamalardan çok ilginç olan biri, kuşkusuz Ünitelerle ilgili dönemdir.

Dünya masonluk gelişmelerinde böyle bir kuruluşa hiç bir şekilde rastlanmamıştır. Bu, Türkiyede icad edilmiş bir organizasyon şeklidir. Bunu icad'edenler, Türk masonluğunun bağımsız hale ulaşabilmek için böyle bir aşamadan geçmesini zorunlu görmüşlerdir. Ne varki, bu yüzden de Türk masonluğu düzenli masonluklar arasındaki yerini almak için bir süre daha yalnız bırakılmış ve Türk masonları bu nedenle yabancı localara bir süre daha kabul edilmemişlerdir. Nedir bu Üniteler?

Üniteleri anlamak için Türk Masonluğunun 1948 yılından bu yana geçirdiği dönemleri incelemek gereklidir. Türk Masonluğunun bu tarihten gerçek bağımsızlığına kavuştuğu 1956 yılına kadar geçirdiği

aşamalar, aslında birbirlerinden yalnız şekil bakımından farklı, fakat esasta Türkiye Yüksek Şûrasına bağlı olarak geçen değişik görünüşteki düzensiz dönemlerini gösterir.

Türk Masonluğu 1935 yılında kapatılınca, Türkiye Yüksek Şûrası kendisini kapatılmış kabul etmemiştir. Süprem Konsey faaliyetlerine devam etmek istemiştir. Ancak eski Süprem Konsey aktif üyelerinin çoğu yeniden faaliyete geçmeyi çeşitli nedenlerle kabul edememiş olmalıdır ki, Yüksek Şûranın faaliyetlerini yeniden canlandırabilecek yalnız yedi üyesi yeniden faaliyete geçmeyi benimsemiştir. Eski ve Kabul edilmiş İskoç Ritinin eski nizamları gereğince bu sayıyı belirli bir düzeye çıkarmak gerekmiş ve bu nedenle 1938 yılında İsmail Memduh Altar, Ali Galip Taş ve Cevdet Hamdi Balım BB.ler Yüksek Şûra üyeliğine geçirilmişlerdir. 1948 yılından sonraki dönem gelişmelerinden doğrudan doğruya ilgili olan bu Yüksek Şûra üyelerini bir hatıra olarak burada zikretmek isterim :

- Fuat Hulusi Demirelli B.
- Nurettin Ramih B.
- Muhittin Osman Omay B.
- Reşat Mimaroğlu B.
- Mustafa Hakkı Nalçacı B.
- Orhan Tahsin B.
- Mim Kemal Öke B.
- İsmail Memduh Altar B.
- Ali Galip Taş B.
- Cevdet Hamdi Balım B.

28 Haziran 1938 tarihinde yeni bir Cemiyetler Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanuna göre masonların cemiyetlerini yeniden açabilecekleri anlaşılmıştır. Bu yasal imkândan faydalanarak eski masonlar eski localarını uyandıracakları yerde, yeniden orgnize edilen Türkiye Yüksek Şûrası, teşebbüsü ele alarak, hemen üç yeni loca kurmayı daha uygun bulmuştur. Bu localar, bildiğimiz gibi, İdeal, Kültür ve Ülkü localarıdır. 1939 yılından itibaren faaliyete geçmesi beklenen

bu üç loca, İkinci Dünya Savaşları nedeniyle beliren olağanüstü hal yüzünden hemen faaliyete geçememiştir.

Savaşlardan sonra 5 Haziran 1946 tarihinde Cemiyetler kanununda yeni değişiklikler yapılmıştır. Bunun üzerine Türk Masonları cemiyetlerini yeniden kurmaya girişmişlerdir. Bu girişim de yine Süprem Konsey üyeleri tarafından ele alınmıştır. Bu üyelerin bir kısmı 1938 den önce 33. dereceyi almışlar, diğer bir kısmı ise 1938 veya daha sonra bu dereceye yükseltilmişlerdir. Her ne olursa olsun yeni cemiyetin resmen kuruluşunda da Yüksek Şûra ön ayak olmuş ve 1948 den itibaren İstanbul, Ankara ve İzmirde, ilk üç locaya ek olarak yeni localar kurmuş ve bunlara patent vermiştir. Bu ilk locaların adları şöyledir :

Loca No.	Loca Adı	Bulunduğu Bölge	Patent Tarihi	İlk Üstadı Muhteremi
1	İdeal	İstanbul	1939	Allı Galip Taş
2	Kültür	»	1939	Mustafa Hakkı Nalçanı
3	Ülkü	»	1939	Cevdet Hamdi Balım
4	İzmir	İzmir	1948	Hamdi Nüşet Çançar
5	Uyanış	Ankara	1948	Muhittin Osman Omay
6	Kardeşlik	İstanbul	1949	Av. Ferit Uç
7	Hürriyet	»	1949	Allı Galip Taş
8	Sevgi	»	1949	Hüsamettin Fuat Sunol
9	Atlas	»	1949	Mehmet Raşit Erer
10	Doğuş	Ankara	1949	Dr. Saip Özer
11	Müsavat	İstanbul	1950	Dr. Şükrü Hazım Tiner
12	Yükseliş	Ankara	1950	Süreyya Tahsin Aygün
14 (*)	Nur	İzmir	1950	Kemal Şakir Alanbay

Bu on üç loca önceleri çalışmalarını yalnız uyandırılan eski biraderlerle sürdürmüştür. Uyandırılan biraderlerin sayısında yavaşlaşma başlayınca localara tekris yoluyla yeni üye kaydedilmeye başlanmıştır. Gerek uyandırılanlar olsun, gerekse yeni tekris edilen bira-

(*) Patentler numaralanırken 13 numara atlanmıştır.

derler olsun, herkes dünyanın en eski bir cemiyeti olan masonluk topluluğunda bulunmakla çok büyük bir mutluluk duymakta idi. Birbirini seven ve birbirine saygı duyan ve birbirinin düşüncelerine en geniş müsamahayı gösteren masonların localarında bulunmak herkes için büyük bir sevinç ve mutluluk nedeni olmaktaydı. Bu sevinç ve mutluluk havası içinde biraderler nasıl ve kimin tarafından uyarıldıklarını veya kimin kararıyla masonluğa kabul edildiklerini düşünmemişlerdi. Bu konu kimsenin aklına bile gelmiyordu.

Fakat, çok geçmeden, celselerin açılıp kapanması sırasında tekrarlanan : «... Türkiye Yüksek Şûrasının verdiği selahiyetle» sözleri biraderlerin dikkatini çekmeğe başlamıştır.

Yeni biraderler için bu sözlerin anormal bir yanı görülmiyebilirdi. Fakat eski biraderlerin bazıları bu davranışın masonluğun geleneklerine, ilkelerine ve kurallarına uygun düşmediği görüşünde idi. Bunlar için locaların idaresi, kendileri tarafından serbest irade ile seçilen bir büyük locadan başka bir otoritenin elinde olamazdı. Localarda yapılan tartışmalarda bu husus belirtildiğinde, Süprem Konseye bağlı üyelerin bazıları da bu görüşe katılmaktaydı. Bununla beraber diğer Süprem Konsey üyeleri ve bazı eski biraderler gibi müteakkinlerin gerçek masonik bilgilere dayanmadığını, konuşmacıların masonluğun «ezoterik» kavramlarını yeterince incelemediklerini ileri sürüyorlardı. Bu biraderler genellikle şu görüşü samimiyetle kabul etmişlerdi : Türkiyede Masonluk İskoç Riti esaslarına göre kurulmuştur. İskoç Ritinin Türkiye'deki koruyucusu ve nazımı ise Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Ritinin Yüksek Şûrasıdır. Dolayısıyla, localar ister doğrudan doğruya Süprem Konseye bağlı olsun, ister arada idari işleri yürüten bir büyük loca bulunsun, nizamların tedvini ve mürakabası Yüksek Şûranın esas görevidir. Verilen sözler bozulmadıkça bu hükmün dışına çıkılamaz. Bu görüş kurulan ilk locaların üstadı muhteremlerince de benimsenmiş idi. Bunların çoğunluğu Süprem Konsey üyesi idi. İleri sürülen görüşler bir başka şekilde şöyle açıklanmaktaydı : «Masonluk birinci dereceden otuz üçüncü dereceye kadar olmak üzere kademeleştirilmiş bir düzene sahiptir. Bu kademelerin herhangi birinde yer almış bulunan bir biraderin diğerlerine göre hiç bir üstünlüğü yoktur. Bu, yavaş yavaş geliştirilen masonik bir eğitim ve öğretisi sisteminin icabıdır. Her biraderin masonluğun en üst kademesine yükselmesi doğal bir haktır. Masonik disiplin gereğince biraderlerin bu kardeşlik zinciri içinde özgür insanlara özgü erdemlik niteliğini kaybetmemesi gerekir. Masonluğa özgü olan bu

sistemini korumak hepimizin görevidir. Kardeşlik duyguları bunu gerektirir.»

Bu görüşün altında yatan fikir remzî locaların daha sonra sıralanan yüksek atelyelere ulaşmak için ilk basamak olduğu ve masonluğun erdemlikte gelişme sağlayan birbiri ardından sıralanmış otuz üç dereceli bir sistem olduğu fikridir ve dolayısıyla masonluğun hakiki idaresi bu sistemin son kademesini oluşturan Yüksek Şûraya ait olması pek doğaldır.

Bununla beraber batı ülkelerinde bulunmuş ve bu ülkelerdeki masonluklarla ilişki kurabilmiş olan biraderler bu görüşte olmadıklarını belirtmeğe başlamışlardı. Bundan başka batı dillerini bilen bir çok yeni birader de batı ülkelerindeki örgütlenmeler üzerinde daha başka bilgiler edinmiş bulunmakta idiler. Bu biraderler, masonlukta locaların her bakımdan bağımsız ve hür irade ile seçilmiş kimseler tarafından oluşturulan bir büyük loca ile yönetilmesi gereği üzerinde gittikçe artan bir ısrar ile durmağa başlamışlardı.

Localarda sık sık ortaya atılan bu görüşleri değerlendiren Yüksek Şûra, sonunda bir «Büyük Mahfil» kurma kararını almıştır. 30 Eylül 1950 tarihini taşıyan bir nizamname ile, sembolik dereceler için ayrı bir örgütün kurulması öngörülmekte idi.

«Türkiye Yüksek Şûrasına tâbi Büyük Mahfil Nizamnamesi» adını taşıyan bu tüzükteki bazı maddeleri aşağıda göstermiş bulunuyoruz :

Madde 1 — Türkiye Yüksek Şûrasına tâbi, İstanbulda, Ankarada ve İzmirde teşekkül etmiş ve bundan sonra teşekkül edecek olan remzî mahfillerin mürahasalarından müteşekkil Büyük Mahfil -Grande Loge- namile ma.nik bir müessesese kurulmuştur.

Madde 2 — Büyük Mahfil, Türkiye Yüksek Şûrasına tâbidir ve merkezi İstanbuldadır.

Madde 3 — Büyük Mahfilin maksadı Türkiye Yüksek Şûrasına tâbi remzî mahfiller arasında ahenk ve intizamı temin ve yalnız üç dereceye ait idarî işleri tedvir etmektir.

Madde 18 — Büyük Mahfil, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Ritinin ritüelleri, kanun ve nizamları ve Yüksek Şûranın alınmış ve alınacak prensip kararları müstesna olmak üzere remzî mahfillerin tesis ve

seddine, idare ve inkişafına taallük eden bütün kararları almaya ve icraya selahiyetlidir. Yüksek Şûranın ancak muvaffakatıyla harıçte Ma. luğu temsil için murahhas gönderebilir.

Madde 19 — Büyük Mahfilin masrafları lokal komisyonunca tesviye olunur. (Ödeme şekli ayrıca bir talimatname ile izah edilecektir.)

Madde 29 — (İkinci cümle) Büyük Üstat Yüksek Şûranın ve Büyük Mahfilin nizam ve kararlarına ve ma. prensiplerine riayet edilmesi-ne nezaret eder.

Madde 36 — Büyük Mahfilin mûrahhasları arasından seçeceği müfettişleri ile Yüksek Şûranın 22 Mayıs 1949 tarihli içtimainda kabul edilmiş olan teftiş talimatnamesi dairesinde mahfilleri teftiş ettirir.

Yalnız bu bir kaç madde ile anlaşılmaktadır ki kurulan Büyük Mahfil locaların bazı idârî işlerini görmeğe yetkili, fakat Yüksek Şûraya sıkı sıkıya bağlı bir ara organdır. Böyle bir kuruluşun muntazam mason örgütleri ile hiç bir benzerliği yoktur.

Fakat Türkiyede yeniden faaliyete geçmiş olan masonların pek çoğu için bu Büyük Mahfil makbul bir kuruluş olarak görülmekte idi. Mademki her yerde mavi locaları idare eden bir büyük loca gereklidir, işte Türkiyede de böyle bir büyük mahfil kurulmuştur. Bu da bizim için yeterlidir! Düzenle ilgili kuralların böyle bir bağlılıkla bağdaşamayacağını illeri sürenleri kimse anlamıyor veya anlamak işe temiyordu. Bu dönemde dış ülkelere gidip gelen biraderlerin açıklamalarını da pek dinleyen yoktu.

Bu Büyük Mahfil 1953 yılına kadar fazla tepki görmeden işleri Süprem Konseyin kararlarına uygun şekilde yürütebilmiştir. Fakat, gittikçe artan bir şiddette sürdürülen eleştiriler Süprem Konsey'i konu üzerine yeniden eğilmeğe zorlamıştır. Konu üzerinde her zaman olduğu gibi masonik bir disiplin içinde yapılan tartışmalarda, yabancı ülkelerde büyük locaların nasıl kurulması gerektiği açıkça belirtiliyordu.

Fakat Süprem Konsey idarecileri bu hususta kendi görüşlerini bir türlü değiştirmek istemiyorlardı. Eleştiriler artınca yeni formüller aramayı yeterli görüyorlardı. İşte bu formüllerden biri de Ünite formülüdür.

Localardaki tartışmaları dikkatle izleyen Yüksek Şûra yeniden işe karışarak, yeni ve orijinal bir çözüm yolu bulmakta gecikmedi. Bu

çözüm şekli çok basit idi : İstanbuldaki Büyük Mahfil kendi bölgesi içindeki işlerle eskisi gibi meşgul olmaya devam edecek fakat, Ankara ve İzmirdeki localar Büyük Mahfilin İdarî otoritesinden alınarak, ondan bağımsız birer «Ünite» ye bağlanacaktır.

Yüksek Şûra bu ünitelerin nasıl kurulacağı ve nasıl çalışacağı hakkında bir de «Talimatname» kabul etmiştir. Bu talimatname ünitelerin nasıl bir kuruluş olduğunu açıkça gösterdiği için aşağıda olduğu gibi sunuyoruz :

«Ünite Talimatnamesi»

«1 — Ünite Süprem Konsey mümessili ve Muhterem Mahfiller Üstadı Muhteremlerinden ve bunların seçecekleri bir muhasipten ibaret olmak üzere beş ilâ yedi azadan mürekkeptir.

2 — Ünitenin vazife ve selahiyetli mahfiller arasında ahenk ve intizamı muamelâtın kolaylaştırılması temin ve yalnız üç dereceye alt işleri tedvir etmektir.

3 — Aza arasından bir Umumî Kâtip seçilir.

4 — Ünitenin mercii Süprem Konseydir.

5 — Üniteye Süprem Konsey mümessili riyaset eder.

6 — Ünite en az ayda bir defa toplanır. İçabında Relsin daveti ile fevkalâde toplanır.

7 — Ünite kararlarını Süprem Konseye bildirir.

8 — Ünite kararları mürettep azanın yarısından bir fazlasının reyi ile el kaldırma suretiyle ittihaz olunur. Mevcudun üçte birinin teklifiyle gizli rey mecburidir.

9 — Ünitenin Relsi Süprem Konseyin nizam ve kararlarına ve umumî olarak Mason prensiplerine riâyet edilmesine nezaret eder ve Mahfillerde Mason ruhunun, nizam ve intizamın ve kardeşlik sevgisinin temin ve inkişafına ve kardeşler veya Mahfiller arasındaki anlaşmazlıkları muslihâne bertaraf eylemeğe çalışır.

10 — Mahfiller lüzumu halinde Ünitenin rey ve mütaleasını alır.

11 — Malî işler derneğinin muhasebe talimatnamesi hükümleri dairesinde yürütülür.

12 — Her Mahfil senenin altıncı ve onikinci aylarının sonlarına doğru aza matrikülünü Üniteye tevdi mecburdur.

13 — Mahfiller kabul edecekleri azanın (Tekris, iltihak, uyardırma, intizama irca) keyfiyetlerini ve hüviyetlerini üçer fotoğrafı ile Üniteye bildirirler Tard ve imhal vak'alarını da Üniteye bildirmekle mükelleftir. Ünite gelen listeleri ilân ettikten bir ay sonra muamelelerinin yapımlaşında mahzur olup olmadığını alâkalı mahfile yazar.

14 — Mahfiller bilumum intihapları Üniteye bildirirler.

15 — Kabul edilecek harici hakkında ve bir kardeşin gayri muntazam ilânında ve diğer muamelâtta müteâmil usullere tevfiakan Granloj ile Ünite yetkililerini mütekebilen haberdar ederler. Bunlar hakkında otuz gün zarfında cevap verilmezse Süprem Konseye haber verilir. Bu ihbardan otuz gün sonra muameleye devam olunur.

16 — Herhangi bir vadede Ünitenin teşekkül edebilmesi için en az üç mahfillin mevcut olması şarttır.

17 — Mahallî Gran Loj kuruluncaya kadar Üniteye dahil mahfillerin tevcih edecekleri Üstat derecesinin şahadetnamesi yerine alâkalı biradere ileride verilecek diploma ile tepdil edilmek üzere Ünite tarafından resimli bir hüviyet varakası verilir.

18 — Ünteler mahfili Umumiye Nizamnamesinde Gran Loja verilen selahiyetleri haizdir.

19 — Ünite kendi azası arasından seçeceği müfettişlerle Süprem Konseyin 22 Mayıs 1949 tarihli içtimasında kabul edilmiş olan talimatname esasları dairesinde mahfilleri teftiş ettirirler ve neticesini raporla Süprem Konseye bildirirler.

20 — Bir müfettiş âmil azasından bulunduğu bir mahfillin teftişine memur edilemez.

21 — Tekris harçlarının yarısı, Refik ve Üstat harçlarının tamamı Süprem Konseye gönderilir.

22 — Yardımlaşma sandığı bu günkü durumunu muhafaza eder.

23 — Gran Loj Hey'eti Umumiyesinde mahfil nizamnamesinin 46 ve 47 inci maddelerinde yapılan ve Süprem Konseyin tasvibine iktiran etmiş bulunan tadilât Üniteler için meridir.

24 — Her yıl sonunda akdedilen konvana Gran-Loj ve Ünitelerin mürahasaları davet edilir, bu konvanda Türk Masonluğunun yüksek menfaatları müzakere edilir.

25 — İşbu talimatname 1 Mayıs 1954 tarihinden itibaren meridir.

26 — İşbu talimatnamenin tadili Süprem Konseye aittir.»

Bu talimatnamenin yürürlüğe konulmasından önce bölgelerdeki eski biraderlerin görüşleri alınmak istenmiştir. Biz fikirlerimizi kısaca şöyle belirtmiştik :

«Ünite diye adlandırılan böyle bir organın üniversal masonluk içinde bir benzeri yoktur. Kurulacak bir müessese varsa o da Büyük Locadır. Şu kadar varki Büyük Locanın kurulması için locaların serbestçe hareket etmeleri şarttır. Şu anda Türk masonları Yüksek Şûraya bağlılık sözü vermiştir. Bu sözün, localar tarafından yetkili kılınacak delegeler tarafından kurulacak Büyük Locanın Umumi Hey'eti tarafından geçersiz olduğu açıklanmalıdır.»

Bizim görüşlerimize benzer mütalea belirten olmuşmudur, bilmiyoruz. Şu kadar varki, Süprem Konsey kararını vermiştir. Bu gibi görüşler hiç bir şeyi değiştiremez. Bu kararın resmen bölgelerde ilân edilmesi maksadiyle Türkiye Yüksek Şûrası Hâkim Büyük Amiri bölgelerde bir geziye çıkmıştır.

Bu münasebetle bir anımızı burada anlatmak isterim. Muhterem Dr. Mim Kemal Öke birader'in Ankaraya geleceği Süprem Konseyin Ankara temsilcisi Sayın Muhittin Osman Omay birader tarafından ilân edildi ve bu maksatla bir toplantı tertiplendi 24 Nisan 1954 tarihindeki bu toplantıya Ankaradaki locaların Üstadı Muhueremleri, eski Üstadı Muhteremler, Yüksek Derece atelyeleri Başkanları, Büyük Müfettişler resmen davet edilmişlerdi. Bu toplantıya bir çok eski biraderler de katılmıştı. Biz de Ankara Hâkim Şapitrinin Başkanı sıfatıyla toplantıya katılmış idik.

Merhum Mim Kemal Öke birader Türk mason topluluğunun büyük çoğunluğunca sevilen ve gerçekten sayılan muktedir bir kişiliğe sahipti. Mim Kemal Üstadın Türk Masonluğuna bir çok hizmeti ol-

muştur. Haricî hayatta olduğu kadar masonluk topluluğunda da ciddi başarılı olmuş, otoritesini herkese kabul ettirmişti. Etrafını alan kardeşlerin fikirlerini dinlemesini bilen, onlara değer veren ve bu fikirlerden yararlanmasını bilen bir kişiliğe sahipti. Türk Masonluğunu, içinde bulunduğu bunalımlı durumdan çıkarmak için ciddi çabalar göstermekte idi. Bazıları için sert görünümde olduğu ileri sürülen otoriter davranışlarına rağmen, karşılıklı sevgi ve saygının yaygınlaşması ve kardeşlik duygularının kuvvetli kalması için gösterdiği çabaları bu vesile ile hatırlamak yerinde olur.

Sözünü ettiğimiz toplantıda hazır bulunanlara Dr. Mim Kemal Öke Birader «bir müjde vermek üzere Ankara'ya geldiğini» beyan ederek söze başladı ve pek yakında Ankara ve İzmir bölgelerindeki locaların İstanbul'da bulunan Büyük Mahfilden bağımsız olarak, doğrudan doğruya Yüksek Şûraya bağlanmasını hedef tutan ve Ankara ve İzmir mahfillerinin idarî işlerini muhtar bir şekilde yürütecek birer Ünitenin kurulacağını «tebşir» etti.

Bu haber hazır bulunanların büyük çoğunluğunun memnuniyetini mucip olduğundan şüphe edilemez. Herkes, sanki tatsız bir bağıllıktan kurtulmuş gibi sevinçli gözüküyordu. Bu sırada, Mim Kemal Öke birader, önümüze bakmakta olan ve garip bir düşünceye dalmış bulunan bize dönerek sordu :

«Çeltikçi Üstat, siz bu haberdan pek sevinmiş görünmüyorsunuz. Bu kuruluşu beğenmediniz mi?» Bizim ilk yanıtımız şu oldu: «Muh-terem Üstadım, biz localarımızın yeniden faaliyete geçtiğindenberi Türkiye Yüksek Şûrasının emir ve himayesinde olarak çalışmaktayız. Bu bağıllığımızı alenen de beyan etmiş bulunuyoruz. Bu itibarla, saydığımız ve kendisine tamamiyle bağlı olarak çalışmakta olduğumuz Yüksek Şûranın almış olduğu bir karara karşı çıkmamız doğru olur mu? Bu hususta benim kişisel mütaleamın ne önemi olabilir?» Bu cevabımızı ilgi, müsamaha ve tam bir ciddiyet içinde dinleyen Mim Kemal Öke Üstadın, «Çeltikçi Üstadım, burada karşılıklı fikir teatisinde bulunuyoruz. Fikirlerinizi belirtmekte hiç bir sakınca olmaz. Buyurun, fikrinizi belirtin» demesi üzerine şu mütaleamı arz ettim :

«Öyle ise müsaadenizle ve emriniz üzerine fikrimi arz edeyim. Benim bildiğime göre, dünyanın hiç bir tarafında böyle Ünite diye bir «Entité Maçonnique» mevcut değildir. Mason locaları bir «Ünite» ye değil, muhtar ve müstakil bir Büyük Locaya bağlı olarak çalışır. Ku-

rulması gereken bir örgüt varsa, o da, bütün bölgelerdeki locaların kendi kararlarıyla oluşturulmuş bir Büyük Loca örgütü olabilir. Bu örgütün kurulması da «ârâyı umumiye» ile ve hiç bir otoritenin tesirinde olmadan yapılmalıdır.»

Öyle sanıyorumki, Mim Kemal Öke Üstat bu kadar kesin bir mütalea beklemiyordu. Belki de bu nedenle toplantıda hazır bulunan kardeşlere dönerek sordu :

«Üstatlarım, Çeltikçi Üstadın mütaleasına katılıyor musunuz?»
Toplantı salonunda tam bir sükut cari idi. Kısa bir süre geçti, bu sırada Merhum Kemalettin Apak birader parmağını kaldırarak söz istedi ve şu beyanda bulundu :

«Fikret Çeltikçi kardeşimin fikrine ben iştirak ediyorum. Yalnız Çeltikçi biraz acele ediyor. Onun arzuladığı Türkiye Büyük Locası elbette kurulacaktır. Tedricî bir gelişme ile buna vasil olacağız. Ancak bu günkü şartlar altında böyle bir merhaleden geçmek yerinde olur. Bir müddet sonra bölgelerdeki localarımızın kendi kararlarıyla ayrı ayrı birer mahallî Büyük Loca kurduktan sonra, isterlerse bir konfederasyon halinde, isterlerse bir tek Türkiye Büyük Locasında birleşeceklerdir.»

Kemalettin Apak biraderin bizim görüşümüzde olduğunu beyan etmesine rağmen üniversal masonluk kurallarına tamamiyle ters düşen böyle bir Ünite aşamasından geçmeyi zarurî görmesi düşündürücüdür. Bizim düşüncemize uygun olan bağımsız Büyük Locanın böyle bir aşamadan geçmesine imkân yoktur. Bu itibarla Kemalettin Apak biraderin bizim fikrimize iştirak etmiş olmasına hiç bir zaman inanmadık. Bunun isbatı bir süre sonra Kemalettin Apak biraderin tertiplemediği İstanbul, Ankara ve İzmirdeki bölgesel Büyük Localar projesidir. Bunlar Kemalettin Apak biraderin 24 Nisan 1954 günkü Ankarada Mim Kemal Öke biraderin başkanlığında yapılan toplantıda söylediklerine tamamiyle uygundu.

24 Nisan 1954 tarihindeki toplantıda arzettiğimiz görüşler iki buçuk yıl sonra gerçekleşme imkânını bulmuştu. Fakat bu süreçte Ünitelerin olumsuz uygulamalarından Türk Masonluğu kendisini kurtaramamıştır. Bu Üniteler, tahmin edildiği üzere, gerçek bir otorite kurmayı başaramamışlardır. Bir yıl kadar bir süre, Ankara ve İzmir bölgelerindeki localar İstanbuldaki Büyük Mahfille ve bu bölgedeki localarla hiç bir ilişki kurmadan, bu Ünitelerle idare edildi.

Ünitelere bağlı localar kuruldu, tekrisler yapıldı, terfiler kararlaştırıldı. Böylece, Süprem Konsey üyelerinin bazılarının ve bazı yüksek dereceli üstatların devamlı olarak tekrarladıkları «aman inşikak yaratmıyalım!» sözüne rağmen, Türkiyede masonluk bu Üniteler formülü yüzünden gerçekten bölünmüş, «inşikak» gerçekleşmişti..

Bütün bu garipliklere rağmen, Türk masonları localarında geleneklere uygun olarak gerçekten düzenli sayılabilecek çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Bu arada bir çok birader tarafından masonlukta, en uygun organizasyonun ne ve nasıl olması gerektiği hakkında konuşmalar yapılıyor ve tartışmalar sürdürülüyordu. Bu sırada biz Bilgi locasında düzen üzerine fikirlerimizi açıklarken, merhum Züh-tü Hilmi Velibeşe birader de Uyanış locasında aynı görüşler üzerinde konferanslar tertip etmiş bulunuyordu.

Bütün bu tartışmalar sonunda, Süprem Konsey 10 Nisan 1955 tarihinde yeni bir düzenlemeye gitmeyi zorunlu görmüştür. Ünitelerin başarılı olmadığını anlayan Süprem konsey, Üniteler yerine her bölgede birbirinden bağımsız birer mahallî Büyük Loca kurmayı kararlaştırmıştır. Böylece :

- 1 — Yedi mahfilin bulunduğu her bölgede muhtar bir Büyük Loca kurulacaktır.
- 2 — Bu Büyük Localar İskoç Ritinde çalışmak üzere Süprem Konseye bağlı olacaktır.
- 3 — Bu Büyük Locaların üyeleri, İstanbul Gran-Lojunun tâbi olduğu nizamnamenin 4 ve 5. inci maddelerine göre delegelerini seçeceklerdir. Bu delegeler asgarî üç seneden beri üstat derecesini haiz biraderlerden olacaklardır. Ancak 4. dereceye terfi etmiş olan biraderler bu şartta tâbi tutulmayacaklardır.

Bu kararlar artık Ünitelerin sonu gelmiş olmaktadır. Ancak Ünitelerin yerine geçirilmek istenen mahallî Büyük Localar aslında bunlardan pek farklı kuruluşlar değildir. Bunların da başarılı olamayacağı belli idi. Nitekim bunlar hemen hemen hiç bir iş göremeden bir süre sonra ortadan kalkmış ve hepimizin bildiği gibi önce Ankarada, 12 Ağustos 1955 tarihinde tamamiyle bağımsız bir Büyük Loca kurulmuş ve bundan sonra da Süprem Konseyin müdahalesi olmaksızın yapılan temaslar sonunda Türkiyedeki bütün locaların müşterek kararıyla aynı şekilde bağımsız Türkiye Büyük Locası 16 Aralık 1956 tarihinde Türk Masonluğunu bu günkü düzene kavuşturan örgüt gerçekleştirilmiştir.

Masonlukta "Müsamaha"

Ziya UMUR

Biz Masonluğu XVIII'inci asrın Avrupasından aldık. Prensipleri o asırda tesbîf edilmiş, «Landmark» ismi altında; bazılarının değişmezlikleri de kabul olunmuş; o günden bu yana, Masonluğun prensipleri aynı kalmış, yeni icatlar yapılmayacağına dair üstatların yemini alınmağa devam edilmiştir.

Masonluğu alırken, prensipleri içinde, hürriyet, müsavat, adalet, uhuvvet (kardeşlik)... bunları pek güzel anlıyorduk. Osmanlı devleti içinde, Fransız ihtilâlini öğrenmiş, hürriyete, adalete hasret kalmış bir cemiyet için bu prensiplerin büyüklüğü âşikârdı.

Fakat arada bir de «müsamaha», daha doğrusu «tolérance» vardı. Bundan ne anlayacaktık? Kelime türkçeye yanlış tercüme edilmişti, veya, yanlış manalara götürebilecek bir kelime ile karşılanmıştı. Tolérer, «müsamaha» değil, tahammül etmek, müsaade etmek.. demektir. Esasen tolérance, Türk Masonluğunda mana taşımayan, lüzumsuz bir sözdür; çünkü tolérance; XVIII'inci asra kadar mezhep kavgaları ile birbirini yiyen Avrupa milletleri içinde, akli başında insanların tavsiye ettikleri bir tutumu ifade etmek üzere kullanılan, hususî manada bir kelime idi. Bırakın, diyor-

lardı, her isteyen kendi mezhebinde kâsın, kendi dinî akîdelelerine riayet etmekte serbest olsun; herkesin kendi dininde kalmasına rıza gösterin. Tolérer edilen bu idi: {Kendisinin inanamayacağı bir şeye başkasının inanmasına karışmamak; müsaade etmek.}

Ve, dikkat edilsin: kavga, hıristiyanlık, müslümanlık, musevilik, putperestlik kavgası değildi; kavga, bizzat hıristiyanlar içinde, katolik, protestan, anglikan, huguenot, ortodoks arasında idi. O zamanlar Avrupa'da din farkı dendiği vakit kastolunan bu idi.

{Masonlar diyorlardı ki, insanlar, herkesin kendi mezhebine sadık kalmasına müdahale etmemelidirler. Tolérance bu manada, «dinî müsamaha» demektir (Tolérance).}

{İşte bu «müsamaha» veya «tolérance», bizim için, abesle işigtal gibi bir şeydir}

Türklerin din konusunda, bütün tarihleri boyunca son derecede müsamahalı oldukları malumdur. Türklerin tarihinde, din, mezhep kavgası asla olmadığı gibi, en karışık dinlerin, devlet içinde, kucak kucağa yaşamalarına, yalnız göz yumulmuş değil, böyle bir hayat organize edilmiştir. Meşhur «Haçlı Sefer-

ler», Türklerin değil Avrupalıların getirdiği bir mücadele idi. Türkler, Doğuya gitmek isteyen Avrupalıların yolu üzerinde olduklarından, kendilerini, istilâcılara karşı korumuşlardır, işte o kadar. Sonraki Osmanlıların ilerleyişi, bir din mücadelesi değil, devlet mücadelesidir: Osmanlılar; işgal ettikleri yerlerdeki halkın dinine karışmazlardı. «Dinî müsamaha», onların «imparatorluk» zihniyeti için normal bir şeydi.

Kaldı ki bugün, bütün Avrupa devletleri gibi, Türkiye de laik bir devlettir (Masonluk çıktığı vakit laiklik yoktu.) Bu prensip, masonların ve mason gibi düşünenlerin insanlığa getirdikleri bir hizmettir. Laik devletlerde din münakaşa konusu olmaz. Dünya Masonluğunda tolérance, artık mühim bir prensip olmaktan çıkmış, daha doğrusu istikâmet değiştirmiştir. Şimdi kastolunan, din veya mezhep tolérance'ı değil, dünyanın bütün dinleri arasında bir tolérance'dir.

Fakat biz, «Masonluk içinde tolérance» sözünü, hele bunun her tarafa çekilebilen tercümesi «müsamaha»'yı gördüğümüz vakit, buna, dinî manada bir önem vermediğimiz için, başka bir muhteva vermek yoluna gittik: Müsamaha, tesamüh, semahat, bilmem ne... Sonunda bir

de «öztürkçe»'ye tercümesi çıktı: «Hoşgörü»..

Hoşgörü'nün tolérance'la, ya-
kindan uzaktan alâkası yoktur.
Tolérer etmek, hoşgörmek fi-
lan değil, düpe düz «tahammül
etmek», yasak edilebilecek bir
şeyi yasak etmemek; ne hall
varsa görsün; işine, düşünce-
sine, imanına, **-tasvip etmediği**
halde- karışmamak, demektir.
Belçika eski Büyük Üstatların-
dan Léonce Mardens'in şu söz-
lerine bakınız: «Masonlukta bir
de «müsamaha»'dan bahsedilir.
(Bu kelimeyi lügatımızdan silmek
lâzımdır; çünkü her türlü zaafı
mazur göstermek için bir baha-
ne olmakta, her türlü tavize
müsâade etmektedir. Bir mason
müsamahakâr olamaz. Başka-
larının fikri karşısında tutumu-
muz ne olabilir? Bu sahada di-
yorum ki, gerek hasımlarımız,
gerekse biz, tam bir müsama-
hasızlık içinde kalmalı, yani, tec-
rübe, bilgi ve aklımıza göre, ha-
kikate uygun olmadığına kani
bulduğumuz her noktâi na-
zarla daimî bir mücadele halin-
de bulunmalıyız.»

Ve ilâve ediyor Mardens: «Mü-
samaha kelimesinin yerini tu-
tacak olan kavram, **saygı** keli-
mesi ile ifade olunmalıdır. Kar-
şımdakinin fikrine saygı besle-
rim, ama inanclarına karşı mü-
cadele hakkımı muhafaza ede-
rim».

Büyük Üstad'a bu sözleri söyle-
ten, bir az yukarda temas etti-
ğim gibi, eski manada toléran-
ce'in, artık laikleşmiş devletler
çinde ona ihtiyaç kalmadığı
için, yanlış istikâmetlerde kul-
lanılması temayülüdür ve sade-
ce **fikir ihtilâfı halinde** müsa-
maha'dan bahsederek, bunu bi-
le masonik lügattan taretmek
lâzım geldiğini beyan ediyor.

Ya biz, **yanışlara** boş vermek,
itaatsizliklere aldırmamak, **ha-
talara** göz yummak manasına
kullanmak istediğimiz «müsa-
maha» veya «hoşgörü» hakkın-
da ne söyleyelim?

Bu manada «hoşgörü», **SUC'tan**
başka bir şey olamaz.

Mevlânâ'nın aramızda meşhur
olmuş :

Gel, gel, yine gel
Ne olursan ol, gel
İster kâfir ol ister mecusî, is-
ter putperest
İster yüz kere tövbe etmiş ol,
İster yüz kere bozmuş ol töv-
beni

sözlerini Masonluğa uygulamak
istemek, büyük hatadır.

Mevlânâ'nın sözleri «tolérance»
in değil «indulgence»'in ifadesi-
dir. Indulgence, gufran» de-
mektir. Biz müsamaha derken
her halde bunu kastetmiş değı-
liz. Eski bir söz olan «gufran»,
merhamet, rahmet manasına

gelir ve yalnız ilâhî manada kullanılır :

Mevlâna gibi, kendisini Allah'a yaklaştırabilmiş, derin bir tasavvuf ehlinin böyle konuşması, yalnız onun için mümkün ve normaldir. Fakat (Masonluk, herkesin kendi yolunda Allah'la arasında kimse olmayan Mevlâvîlik gibi, mistik bir meslek de-

ğil, büyük bir disiplin içinde yaşaması gerekli, realist, akılcı bir meslektir.) Bir insanın bir günah ile bir tövbe arasında işlediği hatalar, belki, nezd-i ilâhî'de rahmet ve gufrana mazhar olabilir (Allah gafûr ve rahîmdir), ama Masonluk hesabına onu affetmek yetkisini hiç kimse kendisinde bulamaz.

Masonluğun Geleneksel Görevi

Sahir **ERMAN**

Bu sunuşumda, içimizden bize yöneltilen tenkitlerden en önemlisini ele alacağım. Gerçekten dış âlemden bize yöneltilen tenkit hatta saldırılar, bir ölçüde bilinmektedir ve bunlarla mücadele yine bir ölçüde kolaydır. Bu konuda bizim geçirdiğimiz bir tecrübe ilgi çekicidir. Hatırlanacağı veçhile bundan takiben 10 yıl önce bir İstanbul gazetesinde, bizim aleyhimize bir seri makale yayınlandı. Bu yazılarda bizim dinsiz ve siyonist olduğumuz, Osmanlı İmparatorluğunun çöküşünde, özellikle Abdülhamit'in tahttan indirilmesinde etkin rol oynadığımız, bunu da ülkemizde yaşayan azınlıkların ve yabancı Devletlerin çıkarlarını korumak için yaptığımız ileri sürüldü. O zaman çok düşünüldü, tartışıldı ve konuşuldu ve neticede geleneksel tutumumuzu değiştirmemeğe, yani dış âlemin kabul ettiği cevap hakkını kullanmak, tazminat veya ceza davası açmak gibi yollara başvurumağa karar verildi. Fakat neticede bize katılmak için yapılan müraعاتlar birdenbire arttı: akli başında olan hariciler yapılan hücum-

ların haksızlığını anlamakta güçlük çekmemişlerdi. Ve bizde de gerekli olanlar bu aklıbaşında olan haricilerdi.

İçimizden gelen tenkitler ise çok daha önemlidir, zira bu tenkitler ele alınıp incelenmediği ve cevaplandırılmadığı takdirde, hem K. lerimizi aydınlatma görevini yerine getirmemiş, hem de bu cevapsız bırakılan tenkitler yüzünden soğumalara ve kopmalara yol açmış oluruz. Kanaatimce bize yine bizden yöneltilen başlıca tenkit, bizim varlık sebebimize ilişkin olandır. Bu yüzdendir ki bu tenkidin dayanağını kavrayabilmek için varlık sebebimizin ne olduğunu araştırmamız gereklidir. Nitekim tenkit sahipleri bu sebebi araştırmakta ve masonluğun kökenine inmeğe çalışmaktadırlar.

Bu araştırmalardan en önemlisi, Alman B. L. tarafından da mükâfatlandırılmış olan bir eseri kaleme almış bulunan Ludwig Keller B. in araştırmasıdır. Bu esere göre modern M. luk en çok eski Roma'daki «Kültür Birliklerin»den ilhamını almıştır. Marcus Porcius Cato ile Publius Cornelius Scipio Emilianus tarafından kurulan bu birliklerin hedefi, Roma'nın özel ve kamu hayatına bir çeki düzen vermek, eski yunan medeniyetinin insancı fikirlerini Roma'nın askerliğe ve ziraata dayanan hayatına hâkim kalmaktı. Bu maksadı daha iyi ifade etmek içindir ki, kültür birlikleri «humanitas» ismini almışlardı.

Birliklerin biri görünür, diğeri ise gizli iki ayrı faaliyet sahaları vardı. Görünür faaliyet tamamile edebi olup, edebiyat ve dil üzerine tartışmalardan ibaretti. Gizli faaliyet ise, insanın kendi kendini temizlemesine, kendi kaabiliyetlerini israf etmemesine, başka bir insana değil akıl ve nesafete tâbi olarak yaşamasına, şahsî menfaatini müşterek menfaatte aramasına ve bulmasına yönelik hümaniter bir terbiyenin verilmesi hedefini gütmekte idi. Bu ikinci faaliyetin gizli tutulmasının sebebi, zamanın siyasî ve dinî çevrelerinin resmî olmayan her türlü fikir akımlarına karşı cephe almasından ileri gelmekte idi. Nitekim M. Ö. 150 yılında çıkan bir Senato kararı Roma Devlet ve dinine zararlı oldukları gerekçesile, Devletçe kabul edilmiyen her doktrini yasaklamakta idi. Bunun içindir ki, kültür Birlikleri, bu gizli faaliyetlerini «loca» denilen yeraltı mahzenlerinde sürdürmekte idiler.

Bu localar üç bölmeden tereküp ederdi. Birinci bölme üyelerin açıkça toplandıkları ve edebiyat üzerine sohbet ettikleri yerd. Buraya üye olmayanlar da girebilirdi. İkinci bölme, tekris edilecek

adayların kabul edildiği bir oda idi. Bu odanın duvarları siyah olup, üzerlerinde ölüm işaretleri vardı. Aday bu odada tefekküre dalar, vasiyetnamesini yazar ve kendine ve insanlığa karşı olan vazifelerini de yine yazı ile bildirirdi. Bu odanın bir yerinde «Vitriol» kelimesi yazılı idi ki «Visito interiora terrae rectificando inveniens occultum lapidem» anlamına gelirdi.

«Mabet» adını alan üçüncü bölmeye yalnız üyeler girebilirdi ve Mabet tekris törenleri ile insanın kendi kendini bulmasına yarıyan hümanistik ve ezoterik tedrisata ayrılmıştı.

Mabet bir dikdörtgen şeklinde olup, dört kardinal noktaya tekabül edecek tarzda ve doğuya dönük bir şekilde inşa edilmişti. Sembolik olarak sınırsızdı: uzunluğu doğudan batıya, genişliği de güneyden kuzeye, yüksekliği de nadir'den zenit'e kadar uzanırdı. Mabet üç sembolik sütuna dayanırdı ki, bu sütunlar Venüs, Herkül ve Minerva adlarını alırdı. Güneyde bulunan Venüs sütunu tekris edilen yeni üyenin Birliği sevmesine yol açan güzelliği batıda yer alan Herkül sütunu yeni üyenin batıl itikatları, önceden edinilmiş fikirleri yenmek azmini ifade eden kuvveti, doğuda bulunan Minerva sütunu da hareketin aklın rehberliği altında yapılmasını gösteren hikmeti ifade etmektedir.

Mabetin tavanı kubbe şeklinde ve mavi renkte olup, yıldızlarla bezenmişti. Böylece dünyanın her yerindeki gök kubbenin Kültür Birliklerini de sardığı anlatılmakta idi. «Sevgi bağı» adını taşıyan dantelli bir kordele ve düğümlü bir kordon Mabetin tavanını dolaşmakta idi. Bu kordele hayatın devamlı surette yenilendiğini ifade ederdi.

Zemin siyah ve beyaz tuğlalardan meydana gelmişti ve bir satranç tahtasını andırmakta idi: bu tuğlalar sınırsız ile sınırlı, çekim ile itme, aydınlık ile karanlık, sıcakla soğuk, hayatla ölüm, erkekle dişi, faziletle kötülük, iyi ile fena, zevkle ıstırap ve saire gibi zıt kavramları ifade ederdi, o suretle ki, bunlardan birini bilmek için, zıddını da bilmek gerekirdi. Meselâ iyiyi veya aydınlığı anlamak için fenayı ve karanlığı da bilmek şarttı. Bunun içindir ki, bilmenin sembolik sayısı iki idi. Bu tezat bütün âlemden mevcuttu.

Başkanın oturduğu yer olan doğuya önce 4 sonra 3 yani Cem'an 7 basamakla çıkılırdı 4 le 3 ün birleşmesi, aklın hikmetle birleşmesini, yani mükemmeli ifade ederdi. Başkanın oturduğu koltuğun üzerinde, içinde açık bir göz resmi bulunan ışıklı bir delta bulunurdu ve Ma-

bedin başlıca sembolü bu idi: ayrı ayrı durdukları zaman şekilsiz olan üç çizgi, bir üçgen meydana getirecek surette birleştikleri zaman, ilk ve en basit anlaşılabilir şekli ortaya çıkarırdı. Böylece üç sayısı mükemmelin ifadesi idi.

Başkanın önünde 7 kollu şamdan bulunurdu, kılıcı da dalgalı, daha doğrusu alev gibi idi.

Tekris merasimine başlamazdan önce, aday üzerinde taşıdığı bütün madenlerden tecrit edilir, gözleri bağlanır ve kendisine tuzak ve tehlikelerle dolu üç seyahat yaptırılırdı, her seyahatin sonunda kendisi ateş, hava ve su ile temizlenirdi. Bütün bu törenin esas anlamı, adayın dış âlemdeki hayatının sona erdiği ve kendisinin yeni bir hayata doğduğu fikrini onda uyandırmaktan ibaretti.

Bu törenlerden bir çoğu, çeşitli dinlerin Roma'ya akın etmesi ile, bu dinlerden alınma idi. Meselâ Anadolu'dan giden Kibele âyinlerinde de bir ölüm ve yeniden dirilme safhası vardı ve rahipler büyük mizansenlerle bu âyini icra ederlerdi. Fakat bu dinlerde, mensuplar taptıkları Allahın hakikaten öldüğüne ve sonradan yeniden dirildiğine inandırılmak istedikleri halde, Kültür Birlikleri adaya bunu sembolik manasını anlatmağa çalışırlar ve ona öteki dünyada değil bu dünyada bir şahsiyet kazandıрмаğa uğraşırlardı.

Kültür Birliklerinin vermeğe çalıştıkları hümaniter fikirler ise, hürriyet kavramında toplanabilirdi. Kölelik sistemine dayanan, Roma vatandaşına münhasır olan hakları yabancılara tanımayan, resmî din den gayrisına tapanları türlü işkencelerle öldüren bir Devlet rejiminde, insanların eşit olduklarını, hürriyetin devredilmez bir hak olduğunu bu localar etrafa yaymağa başlamışlardı.

Kültür Birliklerinin doktrini, her insanın hemcinsini insan olarak tanımak ve bellemek görevinde olduğu telâkkisinde toplanabilirdi. Buna göre her insan diğer bütün insanlarda kendisini bulmalı, kendi benliğinde bütün insanlığı hissedebilmelidir. Bu prensibe homo es sacra homini (insan insana mukaddestir) denirdi. Böylece ırk ve aile bağları başta gelen Romalı insan tipine karşı Birlikler sadece insan kavramını çıkararak, şoven ve katı Roma milliyetçiliğine cephe almışlardı. Bu birliklerdir ki dünyanın yeni baştan canlanması ve tam hürriyetin elde edilebilmesi için, insanda yeni bir şuurun yaratılması ve insanın kâinatın gözler kamaştırıcı ahengini duyması gerektiğini öğrettiler. İnsan kendisini tanımalı, temizlemeli ve tekemmüle ka-

vuşmalı, aklın hâkimiyetinden başka bir buyruk tanımamalı yani hür olmalı idi.

Ancak insanın hür olması için, bilgili olması da şarttı. Bilinmeyen bir şeye karşı hür olunamazdı. Meçhulün iyimi kötümü olduğu bilinmediğine göre, insan bu meçhulü isteyip istememekte de hür olamazdı. Önce öğrenmeli, ondan sonra bunu isteyip istememek şıklarından birini seçmekte hür olduğundan bahsedilebilmeli idi.

İşte insan batıl itakatlardan, gerçekmiş gibi kendisine belletilen fikir, kanaat, doktrin ve dinlerden kendisi kurtarmalı, bunların mahiyetlerini bilmelidir ki, kendisine hâkim olmayı, yani aklın emrettiği şekilde hareket etmekte hür bulunmayı öğrensin. Hürriyet istediğini yaparak yaşamayı değil, insanca yaşamayı ifade ederdi.

İşte Ludwig Keller B. bugünkü M. luğun bu Kültür Birliklerinin bir devamı olduğunu, sembollerini, ritlerini onlardan aldığını söyler. Aradaki benzerlik gözönünde tutulursa, bunu iddiada pek de haksız sayılmamak gerekir.

Fakat modern M. luğu sanık sandalyesine oturtanlar, işte bu noktadan hareket ederek, şu ithamda bulunurlar: o devirler için lüzumlu, hatta zaruri olan şu sembollerin, şu yalnızca üyelerin anlayabileceği gizli lisanın, şu törenlerin artık anlamı kalmadığı halde, M. luk bunlara hâlâ sıkı sıkıya bağlı kalmakta, buna karşılık Kültür Birliklerinin varlık sebebi olan hürriyet mücadelesini unutmuş görünmekte, hatta bir kenara itmektedir. Böylece M. Ö. 150 yılında en şiddetli terör devrinde bile yılmadan yapılan hürriyet mücadelesi, bugünkü M. ların pısrıklılığı yüzünden terkedilmiştir. Her ülkede hürriyetin çeşitli yönlerden kısıtlanması, hatta ortadan kaldırılması karşısında, M. lar hâlâ bu boş kalıpları tekrarlamakla tarihten gelen vazifelerini yerine getirdikleri zannına kapılmaktadırlar.

Halbuki M. ileriye atılmalı, dünyada barışı, kardeşliği ve hürriyeti sağlamalıdır. Hiram'ın adı dahi bunu ifade eder: Horus immortalis rex adventurus mundi (Dünyanın müstakbel yöneticisi ölümsüz Horus). Vazife yüklemeyen hak efendiyi, hak tanımayan vazife ise köleyi yaratır. M. luk ise hakla vazife arasında denge kurmak suretile ne efendi ne de köle tanır.

İşte bugün bütün dünyada ve özellikle hürriyetlerin bir suretle kısıtlanmış olduğu ülkelerde, bize yöneltilen en önemli tenkit budur. Bize denmektedir ki, siz bir hayır cemiyeti değilsiniz; siz bir sosyal

kulüp değilsiniz; siz vaktinizin bir sanlyesini bile boş geçirmek hakkını haiz olmayan bir canısıkınlar topluluğu değilsiniz; siz etrafınızda olup bitenlere bigâne kalan, pencereden sokaktaki insan selini boş nazarlarla seyreden, etliye sütlüye dokunmaktan titizlikle kaçınan kişiler değilsiniz; hatta sırf kötülük yapmamak, yani passif bir tutumu muhafaza ederek «iyi insan» sıfatını kazanmış olmakla yetnen birer derviş de değilsiniz.

Siz toplumda aktif görev almakla, hürriyetlere sahip çıkmakla yükümlü kişilersiniz. Bunun için bilgi ister, bunun için yürek ister, bunun için çalışmak ister. Bunlardan hiç biri sizde yoksa, bilin ki yalnız kapı çaldınız, bilin ki burası size göre bir yer değildir.

Sizler M. Ö. 150 yılında tohumları atılmış bir mücadelenin varislersiniz; her biriniz önce insan, sonra vatandaş ve hepsinden önemlisi, mason olarak içinde yaşadığınız topluma karşı görevleriniz vardır.

İşte KK. im bu itham ve tenkitler bence en önemlileridir ve hürriyet mücadelesini sürdüren ülkeler açısından bu tenkitleri düşünmek ve cevabını bulmak zorunludur.

Bu mesele üzerinde düşünmüyorsak, kendimizi düşünmemeğe alıştırmışsak, ya da ben şahsen ne yapabilirim diyerek tevekkülde teselli arıyorsak, sanık sandalyesine oturmamız doğrudur ve o zaman bize birisi çıkıp ta «sanık ayağa kalk» derse hiç şaşmıyalım. En çok çekinmemiz gereken bu muhtemel savcının da, bizden sonra gelecek olan M.lar olacağını da unutmalıyım.

Düşüncede Evrim

Cevad Memduh ALTAR

Düşünceden güç alan tüm buluş ve oluşlarda, evrimsel bir çabanın etkinliğini sezmemek olanaksızdır. Din ve ahlâk ilkelerinin gerektirdiği: örfler, adetler, hatta felsefe ve metafizikten güç alan görüş, anlayış türünden inançlar bile, doğanın sürekli gelişim yasasından uzak kalamazlar. Nitekim büyük düşünürümüz Ziya Gökalpte şöyle demiştir: «Herbiri bağımsız ve salt birer varlığa sahip olan kurallar (kaideler) oturdukları yerlerde oturdukları gibi kalırlar ve bir gelecek yaratamazlar. Gelenek (anane) ise, yaratma ve gelişme demektir. Çünkü gelenek, çeşitli anları birbiriyle

kaynaşmış bir geçmişe, arkadan, hareket ettiren bir güç gibi ileri doğru iten doğal bir akıma sahiptir ki, sürekli olarak yeni gelişimler, yeni eğilimler doğurabilir. Gelenek, kendi başına doğurucu ve yaratıcı olmakla birlikte, kendine aşılana yabancı yeniliklerde, damarlarındaki besi-suyundan güç alarak canlanır ve bayağı taklitte olduğu gibi çürüyüp düşmez.»

Gökalp'in bu sözlerinde tanımladığı kural (kaide), değişmezlik niteliğini almış ve donup kalmış olan düşünce, anlayış ve kanılardır. Masonluk bu tür anlayış ve görüşleri, dogma, yani değişmezlik niteliğini kazanmış öğre-

ti olarak yorumlar. Çünkü dogma, bir düşünün, bir öğretinin, vazgeçilmez bir şiddetle savunulması, zorla kabul ettirilmesi demektir ve bu tür savunmalar, en azından tehlikeli bağnazlıklara yolaçarlar; hoşgörü yoksunluğunun kaynağı olan bağnazlık, masonluğa göre ahlaka tümüyle karşıt bir inanç türü olmanın niteliğini taşır. Ve gene Gökalp'in : «kendi başına yaratıcı ve doğurucu» olarak benimsediği gelenek (anane) ise, statik değil, ancak dinamik oldukça, bireye ve topluma çağdaş bir kişilik kazandırabilir. Bunun aksi ise, Ziya Gökalp'in diliyle: «değişmez ve salt birer varlığa sahip olan kurallar (kaideler), oturdukları yerlerde oturdukları gibi kalırlar ve bir gelecek yaratamazlar.»

Memleketimizde, Tanzimattan (1839) bu yana, gelişimini düşenkalka sürdüren toplumsal yapı, dondurulup biçimlenmiş kuralardan sıyrılabilirdiği oranda çağdaş bir kişiliğe yönelebilmştir; hatta Ziya Gökalp'in dediği gibi, arkadan, hareket ettiren bir güçle itilircesine gelişen geleneklerimiz (ananelerimiz), Atatürk devrimleriyle yeni yeni gelişimler, yeni eğilimler doğurmuştur; ve Türkiye'de, ağır, ama sağlamca atılmış adımlarla doğal haklarına kavuşmak üzere olan kadının, toplumsal yaşamda da

sorumluluklar yükümlenmesine olanak sağlamıştır. Bu böyle olunca da Bilinçli istek ve irade, dondurulmuş biçim ve kuralı yıkmış, kadının sosyal yaşamdaki durumu, evrimsel yönde yeni bir felsefeye yönelmiş, toplum yaşamı bu bakımdan da yeperip feyizlenmiştir. Nitekim bu değişmez gerçeğin aksini savunma, tehlikeli bir bağnazlığa devamdan başka bir şey olamaz. Atatürk evrimleriyle ilgili olarak ele aldığım bu tiplik örneği, insana yönelik tüm sektörlerle çevirince, masonluğun bağnazlık ve hoşgörü yoksunluğuna dönük kanısının dayandığı nedenler kendiliğinden anlaşılır. Onun içindir ki, dinde bağnazlık, düşüncede ve felsefede bağnazlık, sadece dogmatizme yolaçan bir düşün noksanıdır, yani masonluğun tümüyle hoş görmediği psişik bir marazdır.

Mason, gözüyle gördüğünü gerçek bilir. Masonun imanı ise, evrenin Ulu Mimarına yönelebilmeye yolunda sürekli olarak geliştirdiği kendi sezisidir. Mason böylesine inanış ve sezisi bile, başkasına dogmatik olarak benimsetemez. Çünkü Tanrının varlığı, ya da yokluğu bir yana, Tanrıya inanış türleri arasındaki görüş ayrılıkları, masonu özellikle bu konuda duygulu olmaya, din ve düşünce özgürlüğünü

herşeyin üstünde tutmaya zorunlu kılar.

18. yüzyılın başlarında Paris'te, Yeni Büyük Loca'nın, İskoçyalı bilgin Michael Andreas Ramsey eliyle kurulması, mason dünyasında önemli bir yenilik olarak benimsenmişti. Ama aynı zamanda, Fransız kilisesinin geniş ölçüde yardımını da sağlamış olan bu yeni kuruluş, iç yönüyle, en eski hıristiyanlığın yeneden doğuşuna yön vermekten ve vaktiyle haçlı seferlerine önderlik etmiş olanları kutlamaktan başka bir şey değildi. Ne gariptir ki, Ramsey'in, Eski İngiliz Büyük Locası'nı yenileme çabasının, o zamanın ilgililerince cevapsız bırakılması, Fransız din adamlarının da yardımlarıyla, Paris'te Yeni Bir Büyük Loca'nın kurulabilmesine olanak sağladı. Halbuki İngiliz Büyük Locası ile, Paris'te kurulan Ramsey'in Büyük Locası arasındaki ayrılık, herşeyden önce, amaç ve karakter arasındaki karşıt tutumda kendini gösteriyordu. Çünkü 1723 anayasasıyla, rönesansa, yani insanseverliğe yönelerek, eski Grek akademilerini ve Platon felsefesini temel ilke sayan İngiltere Büyük Locası, ancak böylesine bir görüşün, insan sevgisini yaşatıp koruyabileceği tezini benimsemiş ve karşılıklı dostluk ve saygı ilkelerine bağlı kalma pren-

sibinden güç alarak, katoliklerle protestanlara, müslümánlarla budistlere ve hangi din ve mezhebe sahip olursa olsun, tüm insanlara, localarının kapısının açık olduğunu haber veren bir bildiri yayımlamıştır. Öte yandan Ramsey'in 1737 de Paris'te kurduğu Büyük Loca, orta-çağda Haçlı Seferlerine öncülük etmiş olan hükümdarlarla din adamlarını, masonluğun gerçek cetleri olarak benimsemekte idi; hatta İngiliz Büyük Locasını ağır suçlarla yerdikten başka, kendi kurduğu Büyük Locayı, aynı zamanda kilisenin savunusunu üzerine alan bir ahlâk kurumu olarak ta niteliyecek kadar ileri gidiyordu. Bununla birlikte, 18. yüzyılın başlarından bu yana, mason önderleri arasında başgösteren anlaşmazlıklar, doğanın evrim yasası ışığında gitgide güçten düşmüş ve mason locaları, daha doğrusu bu tür locaların promotörü olan bazı Büyük Localar, insanlar arasında ayrılık gütmeden kapılarını tüm insanlara açmıştır. Bundan da anlaşılıyor ki, büyük düşünürümüz Ziya Gökalp'in, sürekli bir gelişim çabası içinde olduğunu söylediği gelenek (anane), statik bir kural halinde kalmayıp, bağnazlık ve dogma zincirini kırmış, insanseverlik ilkesinde mutlu olmuştur. Büyük filozof Platon'un dediği gibi, Güzellik,

ulaşılması olanaksız bir ideal olduğuna göre, masonluk da böylesine bir ideale ancak yaklaşabilmekle yükümlülüğünü yerine getirecek ve doğal evrimini bu yolda sürdürecektir.

İdeal güzelliklerin, tüm dogmatik öğretilerden uzak olan asıl amacına yaklaşabilme bilinciyle harcanan her çaba, devamlı bir gelişimi sürdürebilme yolunda tırmanılan bir dağa benzer. Bu dağlarda ulaşılan her zirve, vicdan denetiminin denge noktaları olabilmenin niteliğini taşır.

Son yüzyılın iki büyük dünya savaşı faciâsı, bu yetişmiyor-muş gibi, insan hak, hürriyet ve moralini yoketme yolunda türeyen eğilim ve dogmalar, masonluğ, özlenen kurtuluş idealinin biran önce gerçekleşmesi yolunda, eğitici gücünü çok daha aktif bir çaba ile yoğunlaştırma sorumluluğuna çağırıyor.

1830 yıllarında idiki, Almanya'da Köln'de, katoliklerle protestanlar arasında kanlı bir kilise anlaşmazlığı başgöstermişti. İşte o zaman Alman locaları: iman, sevgi ve umut türünden insana özgü idealleri, masonik açıdan yeniden değerlendirme yolunda olağanüstü çaba harcadılar; bu üç büyük idedli, kilisenin kanlı bıçaklı öğretisi yanında, kurtuluşun tek yolu olarak nitelediler ve bu üç idealden birinin

ötekine nasıl dönüştüğünü, şu kısa, ama apaçık cümle ile dile getirdiler ve şöyle dediler : «İnsanoğlu, gözün gördüğü yerde susar; umut, tatmin anında kaybolur; sonu olmayan şey ise sadece sevgidir.» Kaldığı o tarihlerde, sanat yoluyla toplum vicdanına egemen olan romantizm, bu üç büyük değeri (iman, sevgi, umut), gene masonik ahlâka dayanan şöylesine bir idealizma ile akla ve ruha ulaştırıyordu ve şöyle diyordu: «Umut doğuran imandır, iman ile umuttan da sevgi doğar.» Burada, büyük toplum ile, onun küçük ama aydın bir parçası olması gereken masonluğun düşünce ve görüşü arasındaki farklılık tüm parlaklığıyla göze çarpmıyor mu? Demek ki, iman ile umut nasıl yorumlanırsa yorumlansın, tüm toplulukları ayrıntısız birleştiren tek faktörün sadece insan sevgisi olduğu hatırlatılmaktadır; kuru ahlâk vaızı püritenlere: gerçek sevginin, hatta ahlâk ile terbiyeden de önce geldiği gerçeği anlatılmaktadır. Yalnız o zamanki orta-Avrupa masonluğuna değil, tazeliğini kaybetmeden günümüze dek ışık tutmuş olan böylesine bir sevgi idealinin, günümüz masonluğundaki paralelini, tanınmış mason düşünürü Ludwig Keller de şöyle açıklamaktadır: «Dogmatik morâl, aklın gelişimine engel olmakta ve

yasa niteliğini kazanan dondurulmuş formüller ise, akılsız evrimi önlemektedir. Bu gerçek, 19. yüzyılın başındaki yeni ahlâk anlayışıyla: kişiliğin vasilikten kurtulmasını ve aklın, yasallaşmış dogmalar karşısındaki özgürlüğünü savunur niteliktedir.» O halde masonik yaklaşımla, tıpkı büyük düşünür Ziya Gökalp'in de söylediği gibi, terbiye ve ahlâk, yaşama gücü olmayan kural ya da yasa değil, zamanın gereklerine paralel olarak yeşerip feyizlenen, yeni gelişimler, yeni eğilimler içeren, topluma dönük birer morâl dürtü olmalıdır. Masonluk, vicdan özgürlüğü ve dogmadan uzak, bir ruh disiplini ile, her aydının, kendi yolunu kendisinin bulacağına inanır. Nitekim çağımızın büyük filozoflarından Graf Keyserling de şöyle demektedir : «Şekillenmemiş ruhlar değil, organize ruhlar, özgür olan ruhlardır.» Burada Keyserling'in güvendiği organizatör, hele mason anlayışıyla, yalnız ve yalnız

insanın kendisidir. Bu gerçeğin en açık formülünü ise, gene masonların: «Kendini Bil!» ilkesi kanıtlamaktadır.

Yorumlarımıza son vermeden önce sözü gene, mason bilgini Ludwig Keller'e bırakalım: Keller şöyle diyor: «Aydın kişileri, masonluğun kendine özgü bayrağı altında biraraya toplayabilmek için, insanseverlik anlamı üstünde, haklı olarak önemle durulması doğal olmakla birlikte, gerçekten bilgiyle ehil olanlar, masonluğa yönetilmedirler. Gerçek, herşeyden önce şunu göstermiştir ki, yeni Büyük Localar da, eski Büyük Localar'da olduğu gibi, insan sevgisini imandan, iyiliği dinsel kurallardan üstün tutmalıdır!»

Görülüyor ki, Ludwig Keller'e göre, sadece bu gerçekten hareket ederek, imandan önce sevmek, dinsel kurallardan önce de iyilik etmek temel amacımız olmalıdır.

Sükût

Faruk ERENGÜL

Ünlü bir konuşmacıya sormuşlar :

- On dakikalık bir konuşma için ne kadar zamanda hazırlanırsınız?
- İki aydan fazla.
- Ya yirmi dakikalık için?
- Bir ay yeter.
- Ya iki saat süreceyse?
- Hemen şimdi konuşmağa başlayabilirim.

Biliyorum ki; konuşmanın hacmi, konuşmacı ile dinleyicinin arasındaki mesafenin ölçüsüdür. Hacım büyüdükçe mesafe artar.

Güzel sözler, Ata sözleri, Özdeyişler; tehlikeli denizlerdeki fenerlere benzerler. Bu fenerleri bilenler ve görenler, kendilerini, sonradan başlarını kayalara çarpmaktan kurtarırlar. Benim de, yaşam denizinde doğru yolu bulmak için böyle bir çok fenerlerim var. Bunlardan en

can kurtaranı Hz. Muhammed'in şu öğüdü: «Kul-il hayr ve illâ fes-küt», Türkçe özü; «Söyleyeceksen hayırlı şey söyle, yoksa sus.» İçi-mize sindirip, özümseyenedek tekrarlayalım bu öğüdü, ta ki; hiddet-lenecek kadar olgunluğumuzun zayıfladığı bir anda, dilimizin ucuna kendiliğinden geliveren yegâne söz bu olsun. İy bilelim ki; hiddetli iken yaptığımız en parlak konuşmalarımız, sonradan, söylediğimize en çok pişman olduğumuz konuşmalardır.

Kullanıldıkça keskinliği azalacağına, bilâkis artan yegâne alet; in-sanın dilidir. Dilin tek törpüsü sükût'dur. Eğer bir tartışmada en son sözü muhakkak biz söylemek istiyorsak, bunun en iyi yolu : «Sanı-rım siz haklısınız» demeye çalışmaktır. Tartışma uzayıp gidiyorsa, çoğu kez tarafların hiç birisi haklı değildir. Hele, haksız olduğunu bile bile hak iddia eden varsa, bu; kötülüklerin en büyüğü, en af-fedilmez olanıdır.

Sözümüzü illâ da dinletmek için karşımızdakinin kolunu tutacağı-mıza, kendi çenemizi tutsak daha iyi ederiz. Konuşma özgürlüğü gü-zel şeydir ve güç kazanılmıştır, ama, susma özgürlüğü doğaldır ve daha da güzeldir.

Her zaman herkesi birşeyler yaparak memnun edemiyebiliriz, fakat, her zaman memnun edecek şekilde konuşabiliriz. Onu da yapama-sak, hiç olmazsa susmayı da beceremezmiyiz? Hepimiz konuşmayı daha ilk yaşımızda öğrendik, ama pek çoğumuzun susmayı hâlâ öğ-renemediği apaçık ortada. Dürüst insan her zaman gerçeği söyler, fakat, akıllı insan sadece zamanında. «Bülbülün çektiği dili belâsı-dır» diye boş yere söylenmemiştir. Güzel öten kuşu, güzel konuşan papağanı kafese hapsederler. La Bruyère; «Az konuşmaktan na-diren, çok konuşmaktan genellikle pişman oluruz» der. Molière'in de çok yerinde bir sözü var : «Ağzını açmayan cahil, konuşmayan bir ariften farkedilmez» der. Zira, cahiller ve aptallar bildiklerini söy-ler dururlar, arifler ise söylediklerini bilirler. Zaten hep konuşmaktan dinlemeğe sıra gelmezse ne öğrenir insan? Görgüsüzlerin ikide bir saatini çıkarıp bakması gibi, bildiklerini de guguklu saat gibi tekrar edip duranlar, ve, bir toplantıda her aklına geleni kalkıp kalkıp söy-lemekten kendilerini alamayanlar her halde aptal olmalılar, zira, en azından, ne kadar sevimsiz olduklarını bile sezememektedirler.

Çok konuşmanın, yerine göre yasal sakıncaları da olduğu bilinince, dilimizi tutmanın yarar ve gerekliliği iyice belirir. Örneğin : çok güc

olan boşanma koşulları arasında, yasa koyucuları «medenî hukukta», «dirdirciliği» yaşamı çekilmez hale getirdiği gerekçesi ile boşanma nedeni olarak kabul etmişlerdir.

Bilgi kazanma yolunda ilk adım; dikkatli ve etkin bir sükût'dur. Bu usul, bir çok okullarla beraber, özellikle Pitagoras okulunda uygulanırdı; «Dinleyici» adı verilen öğrencilere asla konuşma izni verilmeyerek denemeden geçirilirlerdi. «Sihirli flüt» masonik operasında da Prensın tapınağa kabulü için ilk deneme; «Her türlü ayartmalara (temptation) rağmen sükût» sınavıdır.

Her kafadan bir ses çıkan bir toplantıda filozofa sormuşlar : «—Siz ne fikrindesiniz?» Cevabı çok anlamlı : «—Ben herşeyi bilecek kadar genç değilim». Çok bilinen bir fıkrayı yineleyeceğim : Padişah, sevdiği bir bilge kişiyi sadrazamına danışman olarak atamış. Sadrazam, bir gün bir konuda fikrini sormuş, «bilmem» diye cevap alınca kızmış, «iyi ama, Padişah size bilmeniz için para veriyor» diye çıkmış. Bilge kişi ne güzel yanıtlamış : «—Evet doğru, ama, bildiklerim için para veriyor, bilmediklerim için vermeğe kalksa Padişahın hazineleri yetişmez».

Sokrat'ın «Bir şey biliyorum, o da hiç bir şey bilmediğimdir» sözü o günden bu yana ününü korumaktadır. Ama, bence, bugün bunu : «bilmediğimi bile bilmiyorum» şekline getirmek daha doğru olacağa benzer. Zira, duyu organlarımızın ve beynimizin evrensel boyut ve frekanslarda çalışmadığı tartışmasız bir gerçek olarak kanıtlanmıştır. Yeryüzü insanının ancak kendine özgü limitler içinde algılayma yeteneği vardır. Örneğin; bizim gözümüz 0.8 mikron ile 0.4 mikron dalga boyu arasındaki adı ışığı göreceğ şekilde programlaşmıştır. Oysa ki başka bir gelişmiş uzay canlısı, bunun dışında 1 mm den, trilyarda bir mikrona kadar dalga boyları olan infra-rouge, ultra-violet, X ışınları, röntgen ışınları, gamma ışınları, laser ışınları ve ötesi frekansların tümünde ya da başka bir bölgesinde görme yeteneğinde olabilir. Konu aynı bile olsa sonuçlar çok değişik görünecektir. Hatta, belki de evrende, bizim bilemediğimiz bambaşka boyutlarda görme, sezme, bilme yetenekleri vardır. O halde, bizim gördüğümüzün, bildiğimizin evrensel gerçek olduğunu nasıl söyleyebiliriz? Hele evren, tümüyle, sürekli bir değişim içinde olduğuna göre! Onun çin, gerçeği daima arayalım, fakat, hiç bir zaman «buldum» diye kesin bir yargıya saplanmamamız gerektiğini de bilelim.

Konuyu felsefeye, hele metafiziğe hiç kaydırmayalım. Sükût daha güzel bir konu. Sevginin de sevincin de en güzel anlatım biçimi sükût'dur. Sükût'dan daha değerli, daha anlamlı sözler, sözcükler nardır. «Sükût ikrârdan gelir» gerekçesi ile sanığın suçu kabulüne hükmedilmesinde bile bir güzellik vardır. Örneğin : vazoyu kırdığı besbelli olan bir çocuğa; «hayır ben kırmadım» diye yalan söylese mi, yoksa başkasının üstüne atarak iftira etse mi, ya da «ben kırdım» diye mertçe küstahlık taslasa mı, yahutta başını önüne eğip, susarak, dürüstlüğünü, mahcup oluşunu, pişmanlığını belli etse mi daha çok ceza verirsiniz? Bence sükût; verilecek cezanın tüm hafifletici nedenlerini içerir.

«Söz gümüş ise, sükût altındır» gibi özdeyişlerin, Nasreddin Hoca'nın dinlemesini bilen hindiye, konuşmasını bilen papağandan daha çok fiyat istemesi gibi öykülerin en içeri köylerimize kadar yayılmış olmaları sükûtun, her çevrede, her düzeyde, her zaman için saygıya değer bulunuşunun bir kanıtıdır.

Üzüntüler de böyledir; ufak üzüntüler söylenir durur, büyük üzüntülerin sesi çıkmaz.

En büyük heyecanlar konuşma halinde değil, sükût ve refref (extase) halinde en yüksek düzeye ulaşırlar. İnsanlığın en büyük yapıtları, yaratıcılarının «itikâfa» çekildiği sırada doğmuştur. Sevgi ve keder halinde güzel sözlerin kaynağı «talâkatın» çeşmesi kurur. Ancak sükût halinde görüş berraklaşır, ilham gelir. Gecenin sessiz saatlerinde, ormanın sükûnunda, yıldızlarla dolu bir gök kubbe altında ihtiraslar kuvvetini kaybeder, akıl aydınlanır, kalp iyi hislerle dolar, ve, vicdanın sesi duyulmağa başlar.

Doğanın büyük olayları; güneşin doğuşu ve batışı, karın yağışı, ırmakların akışı, çiçeklerin açması, yeni bir hayatın doğuşu... bütün bunlar bizi konuşmanın gereksiz ve de olanaksız olduğu ufuklara götürür, orada sükût caridir, başka her türlü anlatım çabası âciz kalır. Doğanın kendisi sükûtun en büyük üstadıdır, mucizelerini bir tek kelime söylemeden yaratır, yürütür. Atomlar ve içindeki ufak parçacıklar bile içerdikleri korkunç enerjiyi sükût içinde saklarlar.

Konuşmaların en iyisi; meleklerin müziği bile olsa, sükût; E. U. M. nin müziğidir. Seslerin başı, sonu vardır ve geçicidir. Fakat sükût! «ezelî ve ebedî»dir. Dünyanın telâş ve gürültüsünde en hikmet dolu ve

müşfik sesler: duyulmayanlardır. Kendilerini konuşma ve tartışma ortamından uzak tutabilenler sükûtun müziğine yönelirler ve yolun sonunda akli hikmete, kuvvete, güzelliğe erişirler.

«Lacônisme» az ve öz konuşma sanatıdır, sembolizma ise düşüncenin stenografisidir, fakat, sükût; bilgeliğin (sagesse) son sözüdür. Kuşkusuz, konuşacağı yerde ağzını açmayan kimse, insanı çileden çıkarır. Ama, susması gerektiği halde konuşanlar insanı herhalde daha çok çileden çıkarırlar. Bunlara kızmayı akıl edemeyenlere deli bile deseler, akıl ettiği halde kızmayanlara akıllı demek gerekir.

Çoğu kez, söylediklerimiz yüzünden kazandığımız düşmanlar, yaptıklarımızla kazandığımız dostlardan daha fazladır. Bizi de kızdıranlar, gücendirenler olabilir, ama, hiç unutmayalım ki : başkalarını affedemeyen insan, kendisinin de üzerinden geçmek zorunda olduğu köprüyü yıkmış olur. İnsan sevdiği sürece affeder. O halde, sevgiyi kaybetmekten daha büyük mutsuzluk olamaz insanlık için.

Konuşmak, çoğu zaman bir ihtiyaç olabilir, fakat sükût; her zaman bir sanattır. Hele, karşılık verilecek yerde susabilmek en güzel bir «hazır cevap» olur. Bu temalar şiirimizde daima övgü dolu bir biçimde işlenmiştir. Pek saygı değer E. Kemal Eyüboğlu Üstadımız bunları, «Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler» adlı iki ciltlik çok değerli kitabında yoğun ve titiz bir uğraşı ile toplamıştır. Bunlardan birkaç örnek sunmak isterim :

«Zebân olsa ser-i kûyinde her mûyin mücâb olmaz
Sükût itmek gibi âlemde nâdâne cevâb olmaz»

Şefîî Dede

(Köyün başında saçın her teli dil olsa dua kabul olmaz
Âlemde cahile sükût etmek gibi cevab olmaz).

«Terki dâvâ ile dâvâmızı isbat iderüz
Leb-i hâmuş ile biz hasmımız iskaat iderüz»

Münîf-i Kadim

(Biz davayı terkederek davamızı isbat ederiz
Susan dudaklarımızla hasmımızı sustururuz).

«Güft-ü gû-yi câhile hamûşî kâfidir cevâb
Bezm-i nâdande anıncün âkilân hâmûş olur»

Emîrîzâde Emîrî

(Dedikoducu ve cahile sükût kâfi cevaptır
Onun için cahiller toplantısında akıllılar susarlar).

«Ol sanemden Bâkiyâ bir bûse dâvâ kıl yürü
Söylenmezse öp hemen ağzın sükût-i ikrârdür»

Bâki

(O güzelden bir öpücük iste Ey Bâki
Susarsa hemen öp ağzını, çünkü sükût onaydır).

Sükût'dan da güzel bir şey varsa o da ancak dinlemektir. Mevlâna, Mesnevî'ye, alışıl gelmiş kural gereği «Bismillâh» yerine «Bişnev» yani «İşit» süzcüğü ile giriyor. Bundaki hikmeti özümsemeğe çalışalım. Derinliği bize sevgiye ulaştırır, ve sonunda gönül aynasında Tanrıyı görürüz. Tabii, bu aynayı; nefsin manevî tozlarından, kirliklerinden, paslarından arındırabilmiş isek.

Dost edinirken kendi kişiliğimizi de belirleyeceğimizi unutmayalım. Genellikle dostlar, bize yapacaklarından dolayı değil, bizi yapacaklarımızdan alıkoydukları için tehlikelidirler. Hele, dalkavuk dostlarımız varsa, bizi boş kaşıkla besleyip duruyorlardır da farkında değildirler. Dalkavuklara en ibret verici dersi Diyojen vermiştir : Diyojen, fıçısının önünde darı ayıklıyormuş. Devrin gözde bir filozofu yanından geçerken haline acımış, ve, «Eğer krala birazcık dalkavukluk etmeyi becerebilseydin böyle darı yemezdin» demiş. Diyojen : «— Sen de darı yemeği becerebilseydin, krala böyle dalkavukluk edip durmazdın».

Pascal : «Yaptığımız bir iyiliğin içtenliğine inanılmasını istiyorsanız ondan hiç bahsetmeyin» diyor. Başarı için de böyledir; başarıyı en kötü biçimde kullanmak; onunla övünmektir. Eğer doğuştan övünme eğiliminde iseniz, ya da orada burada övünmek geliyorsa içinizden, bunun tedavisi var : «Alçak gönüllüğü yem olarak kullanın, bir gün yemler bitecek, alçak gönüllük tek başına kalarak sizi daha mutlu edecektir.»

Devleti yönetenler için de, karaya vurmalarını önleyecek deniz fenerleri var, ama kaçını bunları biliyorlar, ya da uyguluyorlar? Siyasetle uğraşanlar, herşeyden önce, söylediklerini yapsalar, ya da, yapabileceklerini söyleseler, aynı zamanda iyi bir devlet adamı da olur-

lardı! İyi devlet adamı kendi yapacaklarından söz eder, iyi siyaset adamı sadece rakibinin kusurlarını sayıp dökmekle uğrşır. Dilin fazla çalışkanlığı zekânın tembelliğine delâlet eder. Hele durmadan genelleme yapan, çoğu kez yalana baş vuruyordur. Goethe Birader : «Kusurlu bir dille yargılama, bir malı hileli ağırlıklarla tartmağa benzer» diyor. Bu gün artık hileli tartılardan usanmayanımız kaldı mı? Eğer bir devlet adamının eseri, lâfını gölgede bırakacak kadar güzelse, o, mükemmel bir devlet adamdır. Yok, lâfı, eserini gölgede bırakacak kadar güzelse, o, gevezeden başka nedir? Richelieu : «Devleti yönetmek için çok dinleyip, az söylemeli» demiş, ama, dinleyen kim? Feryatları bile dinlemeyenlerin kulağına bundan güzel küpe olmaz.

Büyük İskender, tarihin en büyük başarılarından birini yaratmış ve sırrını şöyle açıklamıştır : «Ne yaptığımı, ne de, yapacağımı kimseye söylemem».

Çörçil de zeki bir devlet adamı idi. Sayısız kanıtlarından birini sunmakla yetineceğim : Bir gün Avam Kamarasındaki çok önemli ve gizli bir toplantıdan çıkarken gazeteciler etrafını sararlar. Hiç birine bir tek cevap vermeden otomobiline yürür. Tam içeri girerken, bir gazetede yeni çalışmağa başlayan genç bir akrabası : «—Ne olur, bana bir şeyler söyleyin, bu benim için çok önemlidir» der. Çörçil genci kıramaz, «gel» der, ve, diğer gazetecilerin gözleri önünde kulağına fısıldar :

— Sır saklamasını bilirmisin?

— Bilirim efendim.

— Ben de bilirim evlât.

Genç, bu kısacık mülâkatla da gezetesinde göze girmiştir. Akıllı devlet adamı kendi aklını kullanır, ama, daha akıllısı başkalarının da aklını kullanır. Kazandığı tecrübeler ısmarlama elbiseye benzer, ancak kendine uyar.

Sır ve sükût, olgunluk yolunda birbirini tamamlayan iki öğedir. Hz. Muhammed : «Her kim sırrını saklarsa, tez vakitte muradına nail olur» buyuruyor. Mevlâna bunu iyice vurgulamak için : «Gerçi tohum toprağın altında gizlidir, lâkin, onun sırrı ileride yapraklarında, çiçeklerinde, meyvasında görülür» der.

Oysa ki çoğu kimseler, sır saklamak için, ağzını karşısındakinin kulağına yapıştırdığı zaman, eliyle de ağzını örtmeyi yeterli bulur. Halbuki o sır, geometrik dizi halinde yayılır gider, artık bizim esirliğimizden çıkar, biz onun esiri oluruz. Kendi sırrımızı kendimiz saklayamazsak, başkasına emanet ettiğimizde onun saklayacağına nasıl güvenebiliriz?

Sükûtun masonluktaki yeri ve önemine de kısaca değinelim. Masonluk; gerçek bir sükût dramıdır, sükût temalarının bir senfonisidir. Sükûtun eğitimi tekris ile başlar ve mason, mesleğinde ilerledikçe, her derecenin kendine özgü sükûtunu ve bu sükût içinde yaşamayı öğrenir. Sükût içinde ham taşı yontar ve sessiz bir cilalı taş haline getirir, gönlünde inşa ettiği insanlık mabedi sükût ve sükûn doludur. Yıllar öncesi benim önerimle masonluk nuruna erişmiş bir kardeşimiz, ilk yılında, her fırsatta söz alır, gerçekten de güzel konuşarak düşüncelerini söylerdi. Bir gün ziyaretime geldi ve dedi ki : «—Üstadım, çok mahcup ve müteessirim, durmadan söz alıp konuşmakla ne kadar yalnış yaptığımı şimdi anlıyorum. Ben de yarı şaka, yarı ciddi : «—Bir sene içinde bunu anlayıvermekle çok yetenekli olduğumu kanıtladın, kutlarım seni, zira bunu uzun yıllar sonunda yine de anlayamıyanlar oluyor. Nasıl anladın bunu? dedim. Cevabını pek güzel bulduğum için size iletiyorum : «— Bakıyorum, çok saygı değer üstadlar, aynı konuda derya gibi bilgileri olduğu halde ağızlarını açmıyorlar. Ben, kırık dökük bilgilerimizi durmadan ortaya attığımı hatırladıkça öyle üzülüyorum ki!». Ben de, bugün, gerek dış yaşamındaki başarıları ile, gerek yararlı masonik çalışmaları ile onu o kadar çok seviyorum ki!

Günlük yaşamın kaygu ve gürültüleri arasında, insan, sükûtun içerdiği esrarengiz ve mistik kavramları unuttur gider, gözle görülmeyen, elle tutulmayan şeylere inancı kalmaz, deneyle kanıtlayamadığımız için sığındığımız inançları, ve de, E. U. M. nin varlığını tanımayan bir «agnostic», ya da, tam bir maddeci (materiyalist) olur. Ölümle baş başa kalınca hiç bir şeyde ümidi yoktur artık, onun için ne yaşamın, ne ölümün, ne gerçeğin, ne de gerçek aşkın esrarengizliği kalmamıştır. İşte masonluk; her derecenin ritüelik sükûtu içinde ve sembolleri arasında bu esrarengizliği geri getirir. O sükût içinde yükselen tek ses: «vicdanın sesi»dir. Daima dinleyeceği bu ses; inşa edeceği «insanlık mabedinin» hem temel taşı, hem de, yüce kubbesinin kilit taşıdır.

«Hikmeti ehlinden esirgemek ehline zulümdür, naehline vermek ise hikmete zulümdür» diye ne güzel söylemiştir Mevlânâ! Ayrıca şu rubai'si ile bunun önemini iyice vurgular :

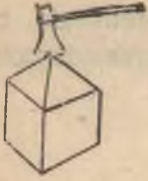
«Elin yabancısına gel esrardan söz etme,
Acemi çaylaklara nazlı yârdan söz etme,
Yabancılarla ancak yabancı gibi konuş,
Diken yiyen deveye hiç bahardan söz etme».

Evet, kendi dilini konuşanlardan uzak olan bilge kişi, yüzlerce dil konuşulan bir yerde yine dilsizdir, altını toprağa gömmez o.

Dilini tutmanın erdemine daha fazla zulmetmemek için, konuyu yine Mevlânânın güzel bir özdeyişi ile noktalamak istiyorum : «İnsanlar dünyaya hükmederler de kendi ağızlarına hükmedemezler».

E. U. M. ı kendi ağızımıza hükmedebilmek için akıl, kuvvet ve güzellik sütunlarımızı sağlamca yükseltmekte hepimizin yardımcısı olsun!

Hakîm Nathan'ın Yüzük Öyküsü (*)

Yazan : **Muhammet S. ABDULLAH**
Çeviren : **Cevat ERBEL**

Hâlen 200 üncü yılına basan G. E. Lessng B.:’in «Hakîm Nathan»daki Yüzük Öyküsü, bir müslüman olarak benim için, herşeyden önce kuşkusuz bir dinler tarihi ve din-bilim fenomenidir. Fakat ikinci olarak da, Müslüman, Yahudi ve Hıristiyanların yakın-doğudaki yaşamlarının fiilî durumuna bakılınca, olağanüstü bir politik önsezi görünümüdür diyebiliriz.

Bu öyküye İslâm görüşü ile yaklaşırsa, Lessing’in Nathanının Kur’anı gayet iyi bildiği önceden

kabul edilmelidir, zira «—Ben bir Yahudiyim/ve ben bir Müslümanım. Hıristiyan ikimizin arasındadır. -Bu üç dinden yalnız birisi doğru olabilir» diyalogundan sonra Sultanın yorumu Kur’an esaslarına uygundur ve Salâhiddin’in- «Mükemmel, mükemmel» diye hayreti, muhatabının bilgeliğinden ziyade, yahudi Nathan’ın anlattıklarında kendi öz islâm inançları mirasını keşfedişinden ötürüdür. Kainimca burada Nathanın bir müslüman rolüne bürünmesi,

(*) Saarbrücken, Eleusis Nr. 2, Mart/Nisan 1979.

Hakikat sorununa «Müminlerin Efendisi» adına cevap verebilmek içindi.

Öykünün çözümü sırasında bu husus, yargıcın ifadesinde açıkça görülmektedir :

«Siz hele gidiniz- —Benim önerim şudur: sizler durumu aynen olduğu gibi kabul etmelisiniz. Her biriniz yüzüğünüzü babanızdan aldınız: bu nedenle onun sahiçiliğine inanıyorsunuz.

Olabilir ki babanız T e k yüzüğün yaratabileceği zorbalığın, evinde sürmesini artık hoş görmüyordu! —Ve kuşkusuz her üçünüzü de seviyor ve aynı derecede seviyordu :

Bu nedenle birinize menfaat sağlamakla diğer ikinizin ezilmesini istememiştir. İyi ya!

Her biriniz ön-yargılardan uzak kalarak serbestce Sevgiye ulaşmak için gayret göstereyin.

Yüzüğünüzdeki Taş'ın kudretini günışığına çıkarmak için yarışın.

Bu kudret şefkatle, kalpten gelen bir uyarlılıkla, iyilik yapmakla, Allaha içten bağlılıkla, yardımınıza gelsin.

Ve daha sonra Taş'ın kudreti ahfadınızda etkisini gösterince : yani binlerce yıl sonra, sizleri tekrar bu sandalyenin önüne davet edeceğim.»

Gerçek Din sorusunun bu son derece dramatik çözümü, Kur'anın «El Maide» süresinde şöyle açıklanır :

«Sizlerden her birinize (Yahudi, Hıristiyan, Müslüman) belirli koşul ve nizamlar getirdik, apa-

çık bir yol şart koştuk. Eğer isteseydi hepinizi bir tek Ümmet halinde toplayabilirdi. Halbuki O, size verdikleri ile sizi sınamak istiyor. (Tevrat, İncil, Kur'an). Sizler de iyi işlerde birbirinizle yarışın. Hepiniz Allahın huzuruna döneceksiniz. O za-

man O sizlere, anlayamadığınız hususları açıklayacaktır.»

Bundan daha önce de Kur'an derki: «Tevratı indirdiğimizde, onda sevk ve idare ve ışık vardı... ve onu Meryemin oğlu İsa izledi. Ona da, yol gösteren ve ışık tutan İncili verdik...»

Bu, bir müslüman olan benim için Yüzük Öyküsünün açıklamasıdır. «Paha biçilmez, taşının üzerinde yüzlerce rengin oynadığı, üstelik Allahın huzurunda ve insanlar önünde makbul kılma gizli kudretine sahip» bu Yüzük, Allahın habercilerinden biri olup «Ümmül-Kitap»-Kitabın anası-nda kıymetli bir sayfadır ki Allah tarafından muhafaza olunur. (Sure 85: 22-23, 43:5) ve Yahudilere, Hıristiyanlara ve Müslümanlara (aynı güzellikte yüzükler olarak) miras olarak verilir.

Bir müddet önce, büyük islâm bilgini İbn Taimijja, Kur'ana dayanarak İslâmı, Tevratın ve İncilin akideleri ile ilişkin ananelerle bağlantılılığını göstermiş: onlar birbiriyle uyuşan selâmet habercileri, Allahın Kelâmıdır demişti. Yine büyük İslâm reformatörü Büyük Müftü Muhammet Abduh (Lessing gibi o da mason) şu prensibi ilân etti :

«Tevrat, İncil ve Kur'an birbiriyle ilgili üç kitaptır. Dindar kimseler her üçünü de dikkatle

okur ve onlara aynı derecede saygı gösterirler. İlahî öğrenim böylece tekemmül ve hakiki din şaşmasını yüzyıllar boyunca gösterir.»

Burada «Fraternité d'Abraham»-İbrahim Kardeşliği-, ama aynı zamanda Lessing B.: 'in topladığı şu sonuç: «Yüzükteki Taşın kudretini günışığına çıkarmak için yarışın» ve Kur'anda emir olarak doruğa ulaşan «iyilik yapmakta birbirinizle yarışın» sözleri açıklığa kavuşmaktadır.

Ortak mirastan böylece bir politik yükümlülük oluşuyor: İbrahim Oğulları arasında barış olsun Günümüzün gerçekleri karşısında, bence, İsrail-Arap sorunu ne politik satranç hamleleri, **nede** askerî harekâtlar tarafından biri veya öteki bir ara başarılı görünse bile kalıcı bir çözüme ulaşabilir. Bu çözüm, ancak, tarihsel bağların kuvvetiyle biz «İbrahim Oğulları»nı biribirimize sıkı sıkıya bağlar-Allahın huzurunu müdrük oldukları kadar O'na «dönüşün» de mukadder olduğuna inanan, Lessing'in deyimiyle «... binlerce yıl sonra tekrar bu sandalyenin önüne çağrılacaklarını» müdrük iman sahibi insanlar tarafından bulunabilir.

Bu nedenle «Düny Monotestler Kongresi» için Ocak 1975'de, Kahirede toplanmış, hazırlık çalışmalarına katılanların, Ya-

kın-doğuda Hıristiyan-İslâm yakınlaşmasında «kapının, inançlı Yahudilere de açık tutulmasının» altının çizilmesi, veya Mekke'de «Dünya İslâm Birliğinin» bir etüdünde «çok sayıda din bilim adamlarının, kin ve tatsızlıklardan uzak, gerçek ve samimi bir arkadaşlık atmosferi yaratılması şart olduğu görüşüyle Yahudiler, Hıristiyanlar ve Müslümanlar arasında bir triyaloğun meydana getirilmesi için gösterilen samimi gayretler, umutlarımı arttırmaktadır. Zira bu üç din topluluğunun barış ve güven içinde çalışabilmeleri için «kardeş sevgisi» temel şarttır. Başka bir deyimle: «Yüzük Öyküsü» halen, her zamankinden daha günceldir.

Bizim «İbdahim Oğulları» olarak yalnızca Yaradığımız Allaha itaat suretiyle, ekonomik ve politik güçlerin ötesinde kalan problemlerin üstesinden gelme olanağımız vardır. Yalnız, ortak mirasa dönüşüledir ki biz de, bugünkü insanların içinde

önemli problemlerin çözümüne gerekli olan şey gelişebilir: Kardeşçe Anlayış ve İnsan Sevgisi. Zira politika çoktan başarısızlığa uğradı: Hazreti Muhammed der ki : «Sizler Yaradınızı seviyorsanız önce hemcinslerinizi seviniz. Çünkü Mahkemei Kübra'da Allah soracaktır: benim için birbirlerini seven insanlar nerededir? Bugün onları gölgemin altında barındıracağım, çünkü burada benimkinden başka gölge yoktur. «Ve Kur'an da şöyle vaad eder: «Sahiden, Müslümanlar, Yahudiler ve Hıristiyanlar!... Bunlar arasında Allaha ve Kıyamet Gününe sahidin inanıp iyilik edenler-, Alahattan mükâfatınıza ulaşacaksınız, içinize korku girmesin ve kederlenmeyin!»

Müslümanlık da budur zaten: birbirlerini kardeş tanıyanlar arasında ilâhî barış.

İster Hıristiyan, ister Yahudi, ister Müslüman olalım, kendimizde bu barışa ulaşma cesaretini bulmamızı dilerim.

Masonluk Aleyhindeki Cereyanların Nedenleri

Nedim KARAKO

Belli bir ahlâk ve kültür seviyesine erişmiş, toplumun en nezih kişilerini sinesinde toplayan, aklın ve tecrübenin ışığı altında, iyiyi, doğruyu ve güzeli arayarak, sembolik de olsa, yalnız kendi üyeleri için değil tüm insanlığın mutluluğuna hizmet edecek bir mabedi inşa etmeyi kendisine şiar edinmiş olan Masonluğun bu hasletleri nedeni ile, toplumun sevilen sayılan, üye olunmasından şeref duyulan bir teşekkül olması lâzımgelirken, maalesef, memleketten miktarı, şiddeti ve oranı değişmekle beraber, hemen hemen dünyadaki bütün ülkelerde, az veya çok kişi ve kuruluşlar tarafından aşağılanmakta, horlanmakta, üye olunması bir ayıp hatta bir ihanet dahi sayılabilmektedir.

Masonluk aleyhinde tavır alan bu kişi ve kuruluşların camiamıza karşı ileri sürdükleri suçlamalar nelerdir ?

Bu suçlamaların başında, Masonluğun gizli kapaklı bir dernek olduğu ve milletlerarası Yahudiliğin ve Siyonizmin bir yan teşkilatı olduğu gelmekte ve bunları, Masonluğun toplumun yerleşmiş düzenini bozmayı amaçladığı yabancı ülkelerin ve milletlerarası malî, ticarî ve sayasî kuruluşların diğer ülkeleri ve dolayısıyla dünyayı içeriden

ele geçirmeğe veya hiç olmazsa idaresine müessir olabilmeyi sağlayan veya kolaylaştıran milletlerarası bir teşekkül olduğu, acıip gylsilerle esrareniz ayinler yapan karanlık bir teşekkül olduğu ve daha akla ve hayale dahi gelemeyecek bir çok yalan ve iftiralar takip etmektedir.

Toplumun Masonluk aleyhinde bu şekilde bir tavır almasının sebepleri nelerdir? Bu konuyu incelemeye başladığımızda karşımıza ilk olarak sır ve gizlilik konusu gelmektedir.

I — SIR VE GİZLİLİK :

Bugünkü spekülâtif Masonluktaki sır, harici alemin arıladığı mânada gerçek bir sır olmayıp, diğer Masonik hususlarda olduğu gibi tamamen semboliktir. Ancak, operatif Masonluk döneminde, gerçek bir meslek sırrının varlığı da kuşkusuzdur. Zira, bugüne kadar ne dünyanın yedi harikasının ve ne de diğer bir çok büyük eserin hangi teknikle ve nasıl yapılabildikleri çözümlenememiştir.

Bizler, birer Mason olarak alışık olduğumuz sembolizm ve semboller üzerinden düşünübime yeteneğine tamamen yabancı olan hariciler, okudukları kitaplardaki sır ve sır saklama ile ilgili yazılar nedeni ile gerçek manada bir sırrın mevcut olduğunu ve bunun Masonlar tarafından titizlikle gizlendiğini zannetmektedirler.

Gizlilik konusuna gelince, Masonluk gizli değildir ve Mason derneği de gizli bir dernek değildir.

Zira, bir derneğin gizli olması demek, o derneğin kurucularının yöneticilerinin ve üyelerinin kimler olduğunun, dernek faaliyet merkezinin nerede bulunduğunun ve faaliyetinin neden ibaret olduğunun Devletten, resmî otoritelerden saklanması, onların bilgisi dışında faaliyet göstermesidir. Oysa, Masonluk için öyle bir durum sözkonusu değildir. Derneğimizin merkezinin nerede bulunduğu, üyelerinin ve yöneticilerinin kimler olduğu ve gereken sair hertürlü bilgi ilgili makamların malûmudur. Bu itibarla Masonluk gizli değildir, ancak yabancılara kapalı bir dernektir ve hatta bu kapalılık normal bir kapalılık değil aşırı bir kapalılıktır.

Gerçi bir çok dernek üyelerine mahsus olup, kapılarında « üye olmıyan giremez » diye bir levha bulunsa bile, o derneğe üye olmıyanlar her zaman içeriye girememekle beraber, o derneğe kimlerin üye

olduklarını, herhangi bir gece o dernekte kimlerin bulunduğunu, nelerin yapıldığını ve hatta ve hatta nelerin konuşulduğunu veya yendiğini gayet rahatlıkla sorabilip öğrenebildikleri gibi, bir üyenin refakatinde ziyaretçi sıfatıyla bazı geceler içeri dahi girebilirler.

Buna mukabil, Masonluktaki ketumiyet ve sır saklama nedeni ile içeride olanların harice yansımaları düşünülemez. İşte Masonluktaki bu ketumiyet ve aşırı kapalılık, hariciler arasında yanlış da olsa gizlilik olarak kabul edilmiş ve Masonluğa gizli dernek damgasının vurulmasına sebebiyet vermiştir.

Biz Masonlara gayet normal gelen bu kapalılık ve sır konusu, harici alemdekilere hiçte normal gelmemekte, ve «bu kadar gizli bir şekilde toplandıkları, ve bazı sırlar sakladıklarına göre, ortada mutlaka bilinmesinden rahatsız oldukları, hatta bilinmesinden korktukları bazı mühim konular olması lâzım» düşüncesinin doğmasına ve gelişmesine sebebiyet vermiştir.

Bu düşüncüyü en resmi bir şekilde dile getiren Papa 12 Clementi in Emminentli sözleri ile başlayan 4/Mayıs/1738 tarihli emirnamesinde (ki aynı zamanda bu emirname ilk afaroznamedirde) «utanılacak hareketleri olmasaydı, işiğe çıkmamak için bu kadar dikkat sarf etmezlerdi» demektedir.

Masonluk ile ilgili bir kitap yazmış olan bir bilim adamı ise, kitabında tekris ve birinci derece ritüellerini ve birinci derece işaretini izah ettikten ve bilhassa tekriste hariciye nur verilirken, kılıçların ona karşı tevcih edilmiş olduğunu ve bunun birgün Masonluğun sırlarını açıklarsa çekeceği vicdan azabını ve Masonların kendisinden nasıl intikam alacaklarını temsil ettiğini, yeminde, sırları açıkladığı takdirde şerefsiz sayılmayı kabul ettiğini ve birinci derece işaretinde baş kesmek şeklinde olan ceza işareti bölümünün de sırları açıklamaktansa başının kesilmesini tercih ettiğini sembolize ettiğini açıkladıktan sonra şöyle devam etmektedir;

«Fihakika, ahlâkî ve felsefî çalışmalar yapmak ve bilhassa hayır işleri yapmak, tevâzu icabı belki uluorta söylenip bölünecek hususlardan değilse de, herhalde bunların açıklanması da baş kesilmelerini, şerefsiz addedilmeyi veya intikam almayı gerektirecek hususlar değildir. Bu durumda ya, hakikaten Masonların dediği gibi gerçekte bir sır yoktur, o zaman bütün bunlar saçmalaktan başka şey değildir, veyahutta kültürel faaliyetler ve hayır işleri bir parava-

na olup, bütün bu tedbirleri gerektirecek gerçek ve her halde çok önemli bazı sırlar vardır.

Bu düşünüş tarzının, gerçeğe vakıf olmıyan ve bilhassa semboller üzerinden düşünmeye alışık olmıyan bir harici üzerinde ne gibi tesirler icra edebileceği izahıtan varestedir.

YAHUDİLİKLE İLGİSİ

Masonluğun Hiram efsanesi ile olan ilgisi, mabedimizi süsliyen ve Kudüs'teki Hz. Süleyman Mabedinden intikal eden semboller ile ritüellerdeki bazı İbranice kelimeler nedeni ile bazı kişiler Masonluğun Yahudiliğin bir yan teşekkülü olduğunu iddia etmelerine yol açmış ve hatta bazı kişiler daha da ileriye giderek Masonluğun Siyonizmi gerçekleştirmek için çalışan bir teşekkül olduğunu dahi ileri sürmüşlerdir.

Diğer bazı kişiler ise, Masonluğun şiar edinmiş olduğu «tüm insanlığın mutluluğuna yarayacak bir mabed inşaatı» ülküsünü, Yahudilikteki Hz. Süleyman mabedinin ihyası ülküsü ile karıştırarak Masonluğun, tüm insanlığın mutluluğuna yarayacak sembolik bir mabed değil aksine Kudüs'te Hz. Süleyman'ın mabedinin inşaatı için çalıştığını ileri sürmüşlerdir.

Bu tezlerin gerçeğe hiç bir ilgisi bulunmadığını hepimiz gayet iyi biliyoruz Bahusus, Filistin'de bir Yahudi Devleti kurmayı amaçlıyan Siyonizm, spekülatif Masonluktan takriben 150 sene sonra 1896 yılında doğmuş bir akımdır ve Masonlukla hiçbir ilgisi yoktur. Diğer taraftan spekülatif Masonluğun başladığı 1717 yılından 20. asrın başlarına kadar bir çok ülkede Yahudilerin Mason olup olamayacakları hatta ve hatta, diğer bir Obedyansta Mason olmuş bir Yahudinin, Yahudileri Masonluğa kabul etmiyen bir Obedyansa misafir olarak dahi olsa kabul edilip edilemeyeceğinin münakaşası yapılıyordu.

Bu durumda Masonluğun Yahudiliğin veya Siyonizmin bir yan teşekkülü olduğu hakkındaki tezin ne derece gerçeklerden uzak olduğu açıktır.

KATOLİK KLİSESİNİN TESİRİ

Büyük katedrallerin inşa edildiği veya sadece operatif Masonluğun olduğu dönemlerde, Masonluk ile Katolik Klisesinin her hangi bir

sürtüşmesi olmamıştır. Ancak 1717'de spekülâtif Masonluk İngiltere'de teşkilâtlanarak faaliyete geçip daha sonra da Avrupa'ya yayılınca, Klise ile sürtüşmeler başlamış ve 4 Mayıs 1738 tarihinde Papa 12 nci Clementi'nin İn Eminenti sözleri ile başlayan afaroznamesi ile bu sürtüşme had safhaya varmıştır. Bu afarozname ilk başta İtalya, İspanya ve Portekiz'de derhal tesirini göstermiş, ancak parlamento tarafından tasdik edilmeyip yürürlüğe girmediği için (lex non promulgat non obligat-yürürlüğe konmayan kanuna uymak mecburi değildir) kaidesi gereğince Fransa'da pek etkili olamamıştır.

Nitekim 1789 Fransız Büyük ihtilalinde 26 locanın Üstadı Muhtemleri rahip sınıfından idiler. Ancak daha sonraları 1801 yılında Papalık ile yapılan konkordato'dan sonra bu afarozname Fransa'da da yürürlüğe girmiş ve orada da etkili olmuştur.

Katolik Klisesi, bu afarozname ile yetinmemiş ve 1751 yılında Papa XIV Benedictus, 1865 yılında Papa IX Pius 1884 yılında Papa XIII Leon ve daha bir çok Papa tarafından muhtelif tarihlerdeki emirnamelerle afarozname tekrar tekrar teyit edilmiştir.

Bugün ise Klise Kanununun 2335 nci maddesine göre, sadece Kliseye karşı düşmanca faaliyetlerde bulunan teşekküllere münhasır olmak kaydıyla yani sadece Tanrının varlığını kabul etmeyen rit'ler için afaroz söz konusu olup, düşmanca bir tutumu olmayan rit'ler için ise herhangi bir ceza söz konusu değildir.

Klisenin Masonluk aleyhine bir tutum almasının ise bir çok nedenleri vardır. Bunların başlıcaları şunlardır :

- 1 — Masonluğa göre, tüm Masonlar hangi dinden olurlarsa olsunlar hepsi kardeşirler. Oysa Katolik öğretiyeye göre yalnız Katolikler Katolıklere kardeş olabilirler. Diğer din veya mezheplerden olanların kardeş olması düşünülemez.
- 2 — Bilhassa o devirlerde Papalık kendi nüfuz bölgesinde bulunan her yerde olup biteni bilmek ve kontrol etmek isterdi. Oysa ki, Masonik ketûmiyet ve Locaların bağımsızlığı buna olanak vermemektedir. Ayrıca bu ketûmiyet itiraf ve günah çıkartma işlemi ile de bağdaşmamaktadır.
- 3 — Masonluğun temeli İngiltere'dedir ve İngiltere Protestandır. Papalık Protestanlığın Masonluk vasıtasıyla Katolikliği ortadan kaldırmasından endişe etmekteydi.

İşte bütün bu nedenlerle Katolik Kilisesi, Masonluk aleyhinde bir tavır takınmıştır.

DİNSİZLİK İDDİASI

Bazı obedyansların din ve vicdan özgürlüğü gerekçesi ile Tanrının varlığına inancı şart koşmamaları ve hatta bazılarının daha da ileri giderek Tanrıyı tanımamaları nedeni ile Masonluğun dınsizler topluluğu olduğu ileri sürülmüştür.

Pek az bir üye topluluğuna sahip bu tip gayri muntazam obedyansların bu fikirleri nedeni ile, Tanrıya inanmayı şart koşmasına rağmen, İskoç Rit'inde çalışan muntazam Masonluk da böyle bir iftira uğramıştır.

OTORİTER İDARELERİN TESİRİ

Otoriter ve diktatoryal idarelerde, siyasi otorite, ülke içinde olan her şeyi ve her yeri kontrol etmek ve emrinin altında tutmak ister. Oysa Masonik ketûmiyet ve Locaların hiç bir yerden emir almamaları buna mani olduğu gibi Masonluktaki kardeşlik ve özgürlük gibi fikirler bu idareleri fazlası ile rahatsız eder. Bu nedenlerle Masonluk bu tip siyasi rejimlerin yıldırımlarını üstüne çekmekte gecikmez.

MASONLUĞUN TOPLUMSAL OLAYLARDAKİ ROLÜ

Masonluğun mevcut toplumsal düzeni yıkmayı veya değiştirmeyi amaçlayan bir teşkilat olduğu yolundaki teze gelince, şurası muhakkaktır ki, Muhterem Localarda hiç bir zaman ne ihtilal ve ne de toplumsal düzeni değiştirmeye matuf konularda görüşmeler yapılmadığı gibi bu konularda kararlar da alınmamıştır ve alınmaz da Masonlar yaşadıkları ülkenin kanunlarına saygılı oldukları gibi esasen, Masonlukta Localarda politik konularda görüşmeler yapmak da kesinlikle yasaktır. Bu itibarla Masonluğun toplumsal düzene karşı bir failiyeti söz konusu olmaz.

Ancak, Masonların kişi olarak sahip oldukları toplumsal ve kültürel seviyeleri ve Masonluktan aldıkları hürriyet, eşitlik ve kardeşlik gibi fikirlerin de tesiriyle, müesese olarak değil fakat kişi olarak Masonların bazı reformist olaylara karıştıkları da bir vakıadır.

Şöyleki 1789 ve 1848 Fransız devrimlerinin oluşumunu hazırlayan ve yöneten kişilerin bir çoğu Mason olduğu gibi, İngiltere'ye karşı isyan ederek bağımsızlık savaşı vermiş ve bugünkü Amerika Birleşik Devletlerini kurmuş olan, Washington, La Fayette ve Franklin gibi bazı kişiler ile İnci Enternattonal'i hazırlayan Proudhon ve Enternational'in Fransız kolunun bir çok ileri geleni Masondu.

Keza ülkemizde de, 1839 yılında Gülhane hattı Hümayununu yayınlarak Tanzimat devrini açan ve ilk batılılaşma hareketlerine başlayan Sadrazam Büyük Mustafa Reşit Paşa, Meşrutiyetin ilanında ve İmparatorluğun batılılaşması ve modernleşmesi konusunda büyük emeği geçmiş olan başta Mithat Paşa olmak üzere o devrin bir çok ileri gelen şahsiyeti Masondu. Aynı şekilde Jön Türklerin ve İttihat ve Terakki partisinin bir çok ileri geleni de Masondu.

Görüldüğü veçhile Masonluk müessese olarak hiç bir zaman toplumsal olaylara karışmamış isede, üyelerinin reformist ve ilerici tutumları nedeni ile bu değişikliklerden zarar gören ve eski düzenin devamını isteyen unsurlarca gerçek dışı ithamlarına muhatap olmuştur. Ritüellerdeki aşırı kapalığında bu tip söylentilerin yayılmasında büyük payı olduğu inkâr edilemez.

SIYASİ REKABET

Bazı siyasi kişilerin, Masonluğu kendi siyasi hesaplarına alet etmeleri de, Masonluğa büyük zararlar vermiştir. Mason olmayan bazı siyasi kişiler, rakiplerinin Mason olmasından ve toplumun anti masonik hislerinden istifade ile kendilerine siyasi avantaj elde etmek istemişlerdir.

Buna örnek olarak, Napolyon'un afarozlar bahanesi ile Masonluğu Papalık aleyhine kullanan istemesi veyahutta 1960 larda Güney Afrika Cumhuriyetinde dindar seçmenlerin oyunu alabilmek için Masonluk ve diğer iki teşkilat aleyhine tahkikat açtırılmasını gösterebiliriz. Keza ülkemizde bundan bir kaç yıl önce bir siyasi parti başkanının seçimine camiamızın ne şekilde karıştırıldığı hatırlardadır.

MİLLETLERARASI BİR TEŞEKKÜL OLDUĞU

Bilindiği veçhile gerek Localar, gerek Locaların meydana getirdikleri Büyük Localar bağımsız olup, tamamen millîdirler ve hiç

bir yabancı kuruluş veya yabancı bir Büyük Locadan emir almaları, onlara tabi olmaları söz konusu değildir. Dünyadaki muhtelif Büyük Localar arasındaki münasebet ast-üst münasebeti değil bilakis karşılıklı sevgi, saygı ve kardeşliğe dayanan bir eşitlik münasebetidir. Ancak ne yazık ki, bu karşılıklı sevgi ve kardeşliğin bilfiil tahakkuku için gerekli olan tanıma ve intizam konuları harici âlemde istismar edilmiş, Büyük Localar arasındaki münasebet eşit kuruluşlar arasındaki münasebet değilmiş de sanki merkezi bir Büyük Locaya bağlı ve ondan emir ve talimat alan mahalli Büyük Localar varmış gibi yanlış ve gerçeğe ilgisi olmayan kanaat ve düşüncelerin yayılmasına çalışmışlardır.

GİREMİYENLERİN KISKANÇLIKLARI

Camiamıza girmeyi arzu edipte şu veya bu sebeplerle giremeyen haricilerin, kabul edilmemiş olmanın verdiği infial ile Masonluğa karşı yaptıkları hücumlar ve yaymaya çalıştıkları iffiralar maalesef her türlü insaf ve ölçünün dışındadır.

D Ü Z E L T M E

Dergimizin 34. sayısının 73. sayfasında «Voltaire'in tekrisi» başlığı altında çıkan yazının 14. satırındaki «sağlayan Lordan» kelimelerini, özür dileklerimizle, «sağlayanlardan» olarak düzeltiriz.

İngiltere'deki yabancı L. lar :

İngiltere'de yaşayan ve çeşitli ülkelerin vatandaşları olan masonlar, İngiltere Birleşik B. L. na bağlı kendi L. larında çalışırlar. Böylece Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Yunanistan, İsviçre ve Amerika L. ları, kendi dillerinde faaliyette bulunurlar. Bu L. lar her yıl bir L. nin önderliği altında bir araya gelirler. 1979 yılında da 2687 numaralı İtalya L. sinda toplanan ve sayıları 400 ü bulan bu «yabancı» kardeşler, İtalyanca ritüel üzerinden tertiplenen bir tekris törenine katıldıktan sonra, bütün bu L. ların temsilcisi olan B. Ü. kaymakamı Edward Beaulieu K. in Başkanlığında birlikte yemek yemişlerdir. (Masonic Square, Eylül 1979, Cilt V, Sah. 129).

Hukukçu Masonlar

Bundan bir süre önce, Prof. J. Zeylekamer K., Hollanda, Belçika ve Fransa'daki hukukçu masonları biraraya getirmek maksadile bir «Mason Hukukçular Birliği» kurmuştur. Merkezi Brüksel'de olan bu Birlik milletlerarası kuruluşlardan biri olarak tescil edilmiş ve **Association de Juristes Européens Maçons (AJEM)** ismini almış ve çeşitli ülkelerde ve bu arada İngiltere'de temsil edilmeğe başlanmıştır. Hukuk mesleğinde veya zabıtada çalışan her kardeş AJEM'e üye

olabilir. Birlik ilk milletlerarası kongresini 26 nisan 1980 de Brüksel' de yapacaktır. Bilgi edinmek isteyenler (H. W. A. La Croix-Graaf Florislaan 44 Hilversum-Hollanda) adresine İngilizce veya fransızca olarak yazabilirler.

(Masonic Square, Haziran 1979, Cilt V, S. 79-80).

Yeni Meksiko B. L. B. Ü. nın mesajı :

Yeni Meksiko B. L. nın B. Ü. John F. Wortman K., devamsızlıkla ilgili bir mesaj yayınlamıştır. Mesajda şöyle denilmektedir.

«Bizim Büyük Jüridiksyonumuzda geçen yıl, 56 cıracak ve 7 kalfa K. miz, kendi yükselme törenlerine gelmemişlerdir. Üstad derecesine eriştikten sonra, masonluğa karşı ilgi duymayanların sayıları ise bilinmemektedir.

Bu adaylar Masonluğun kendilerine göre olmadığına niçin karar vermişlerdir? Acaba onlara karşı sıcak, dostça ve kardeşçe bir hoşgeldin demekte bir kusur mu işledik? Yoksa tekris töreninin yapıışındaki târifi imkânsız haller mi onları küstürdü? Araştırma komitesi mi onların karakterlerini öğrenmek için üstün bir gayret sarfetmedi?... Bütün bunları bilmek imkânsızsa da, mesuliyetin bir kısmı, zarurî olarak, teklif eden kardeşlere ait olmaktadır... Bir locanın üyeleri, bir adayın teklif varakasını imza etmekle, bu adaya Loca ve Masonluk tarafından kredi açılmasının uygun olacağı kanaatinde bulunduğunu açıklamış ve «Biz bu adaydan sorumluyuz» demiş olurlar... Dereceleri almak bir insanı Mason yapmaz, sadece kardeşliğimizin yüksek ve değerli sırlarına erişmenin yoluna girmeyi ifade eder».

(The New Mexico Freemason — Haziran 1979, cilt 44, sayı 6 sah. 1).

Ambala (Hindistan) L. na konulan taş :

Hindistan B. L. na bağlı Ambala L. nin çalıştığı mabede, 563 numaralı Charity L. tarafından bir Anma Taşı konmuştur. Bu Taşda şunlar yazılıdır :

BU TAŞ BİR BAĞLILIK
OLAYINI ANMAK MAKSADİLE
KONULMUŞTUR
1857 DE UMBALLA'NIN
ASİLER TARAFINDAN İŞGAL

EDİLMESİ ÜZERİNE
BURADA ÇALIŞAN 823 NUMARALI
CHARITY LOCASININ
MUKADDES KİTAP'I İLE REGALYALARI
PEON JIMMOON LOCASI ÜYELERİNCE
BU TAŞIN KONULDUĞU YERE AÇILAN
BİR ÇUKURA GÖMÜLMÜŞ
BÖYLECE YAĞMA EDİLMekten VE KİRLETİLMekten
KURTARILMIŞTIR.

(Grand Lodge of India-Newsletter, Mayıs 1979, Cilt 13, Sayı 2. Sah. 30).

Wellington L. nın bağıışı :

Kansas B. L. na bağılı 150 numaralı Wellington L., Wellington şehrine kalp atış ritmlerini ölçen ve gayrı muntazam atış sebeplerini meydana çıkaran bir âlet hediye etmiştir. Bu âletin satın alınması için, L. kardeşleri 6.085,92 dolar toplamışlar, Wellington Belediyesi de bu K. lere resmen teşekkür etmiştir.

(The Kansas Mason, Haziran 1979, Cilt 17, Sayı 3, Sah. 1).

Kansas B. L. nin açtığı yarışma :

Kansas B. L. masonların kız çocukları arasında «Hürriyetin sorumlulukları (bedeli) nedir?» başlıklı bir yazı yarışması açmış ve bu yarışmayı Pittsburg şehriden Bayan Donna Mynatt kazanmıştır. Bu yazıda «Hürriyetlerin ülkesi» diye bilinen Amerika Birleşik Devletlerinde bile, bazı kısıtlamaların bulunduğu belirtilmekte ve her hürriyetin, buna sahip olana bir mesuliyet yüklediğı, bu mesuliyetin idrakinde bulunmayanların hürriyeti hak etmiş sayılamayacağı ifade olunmaktadır.

(The Kansas Mason, Haziran 1979, Cilt 17, Sayı 3, Sah. 4).

Sahir ERMAN

KARDEŞLER OKULU I.

Ankara vâdisinde çalışan EŞİTLİK Muhterem Locası, 1976 yılı çalışma döneminde, Üs.: Muh.: Orhan ASLANOĞLU ve bu Locanın

ilk Üs.: Muh.: 'i Can ARPAÇ Kardeşlerimizin girişimleri ile, bir köy okulu yapılmasını başarmıştır.

İlk önce Ankara civarında okulu olmayan bir köy aranmış, Çankırı ilinin, Kurşunlu ilçesine bağlı Ağılöz köyünün okul istediği öğrenilmiştir. Konuyu haber alan Hemşirelerimiz de büyük bir heyecanla yardıma koşmuşlar, kendi el emekleri ile kermesler, çaylar düzenleyip gelirini okul fonuna vermeye başlamışlar. Yapı subasman düzeyine geldiğinde güçlü bir deprem her şeyi alt üst etmiş, Ağılöz köyü 1. ci sınıf deprem bölgesine girmiş. Kardeşlerimiz yılmamışlar, Çankırı valiliği ve Milli Eğitim Müdürlüğü ile temasa geçerek bir başka köy aramışlar. Bu kez Çayırpınar köyü bulunmuş ve KARDEŞLER OKULU 1979 — 1980 ders yılına yetiştirilmiştir.

MİMAR SİNAN

Albert ARDİTTİ K. imizin yazısı :

Albert N. ARDİTTİ K. imiz tarafından kaleme alınan «Müziğin sembolizması» adlı Fransızca bir inceleme yazısı, Alpina İsviçre B. L. nın yayın organı olan «Alpina» dergisinin Ekim 1979 tarihli nüshasının 229-233. sayfelerinde yer almıştır.

Bundan başka aynı nüshanın iç kapağında ARDİTTİ K. imizin Rio de Janeiro (Brezilya)daki Masonik Edebiyat Akademisinin muhabir üyeliğine seçildiği yolunda evvelce Mimar Sinan Dergisinde de verilen haber yayınlanmaktadır.

Bu vesile ile ARDİTTİ K. imizi candan kutlar, başarılarının devamını temenni ederiz.

Mimar Sinan Muh. L. nin Yeni Görevlileri

22 Aralık 1979 günü toplanan Mimar Sinan Muh. L. nda seçimler yapılmış ve aşağıda isimleri yazılı K.ler 1980 yılı görevlileri olarak seçilmişlerdir :

Üs. Muh.	: Suha UMUR
Önceki Üs. Muh.	: Sahir ERMAN
I. Nâ.	: Macit ERBUDAK
II. Nâ.	: Mişel MARGULIES
Hat.	: Cevad Memduh ALTAR
Sek.	: Tayfur TARHAN
Haz. Em.	: Ahmet ÖRS
Has. Em.	: Orhan ALPYÖRÜK
Muhk.	: Raşid TEMEL
I. Tö. Üs.	: Hüsnü GÖKSEL
Ko.	: H. İbrahim GÖKTÜRK

L. Iarda Verilen Masonik Konferanslar

A — İSTANBUL VÂDİSİ

Loca	Konuşmacı	Konu	Tarih
İdeal	Avram Elkabes	Albet Einstein'ın hayatı ve Masonik yönü	7. 1.1980
Kültür	Nesim Benbaneste	Dünya çocuk yılı — Masonik ilişkiler	23.11.1979
Ülkü	Yakım Bahar	Sanat ve Masonluk	3. 1.1980
Kardeşlik	Reşat Atabek	Adet sembolizmine genel bakış	24. 1.1980
Hürriyet	Selim Şiper	Almanya'daki Barış ve Hürriyet Locasındaki çalışmaları ve izlenimleri	25. 1.1979

Loca	Konuşmacı	Konu	Tarih
Hürriyet	Hanrı Yaşova	Masonlukta görev anlayışı	8. 1.1980
»	Semih ř. Sarıgöl	Menfis ve Teb Mabesinde Tekris	22. 1.1980
Müsavet	Ergün Toğrol	Düşünce, saplantı ve sevgi üzerine	28.12.1979
Ahenk	Faruk Erengöl	Zekânın psikolojisi ve Psikometrik yöntemlerin Masonik ilkelerle karşılaştırılması	2. 1.1980
»	Ömer F. Kurt	Masonluğun İlkeleri	30. 1.1980
Fazilet	Esat Güven	Masonlukta tekris müessesesi	15. 1.1980
Ülke	Ekrem Kubilay	Masonik sevgi	5. 2.1980
Humanitas	Moris Fransez	Masonik bir soru hakkında düşünceler : «Biz neyiz»	29. 1.1980
Hulus	Yorgi Vakalopulo	Devam hakkında	5.12.1979
»	» »	Vazifelilerin görevleri hakkında	2. 1.1980
Freedom	Forum : Yöneten : Amil Kunt	Yeni insan ve yeni toplum	3. 1.1980
Devrim	Vehi Cin	Spekülatif Masonluk tarihçesi	9. 1.1980
»	Mehmet Süzer	Bektaşilik ve Masonluk	23. 1.1980
Pınar	Muzaffer Egesoy	Çağdaş Türk Toplumunu ve Masonluk	27.11.1979
»	Muzaffer Egesoy	Çağdaş Türk Toplumunu ve bugünkü Türk Masonluğu	8. 1.1980
Sevenler	Raşıt Ata	Haricinin teklifi ve tahkiki	7.12.1979

Loca	Konuşmacı	Konu	Tarih
Sevenler	İhsan Candemir	Agap üzerine	18. 1.1980
Üçgen	Morduhay Nahum	Masonik derlemeler	25. 1.1980
Üçışık	Oktay Gündoğdu	Fransa'da Mason Localar	14. 1.1980
Gün	Ziya Umur	Çeşitli Masonik konular üzerine görüşler	9. 1.1980
»	Hasan Balım	Toplumda düzensizlik ve Masonluk	23. 1.1980
Özlem	Moiz Berker	Yeni Kalfalara tavsiyeler	4. 2.1980
Başak	Argun Berker	Eski Mısırdaki Masonluk izleri	3. 1.1980
İrem	Altuğ Altınay	Mozart	7.12.1979
»	Ergun Çobanoğlu	Mevlâna ve Masonik yorumu	4. 1.1980
»	Necmettin Tuncel	Sevme Sanatı — Erich Fromm	1. 2.1980
Evren	Nino de Behar	Türkiye gerçeklerinde Masonluğun yeri ve durumu	29.11.1979
»	Yakup Baruh Nino de Bahar	Önlük	24. 1.1980

B — ANKARA VÂDİSİ

İnanış	Yavuz Hakman	İnanış Muh.: Lo.: 'nın tarihi gelişimi	24.12.1979
Bilgi	Ferdi Özmen	I. derece öğretisi	3.10.1979

Loca	Konuşmacı	Konu	Tarih
Çankaya	Behiç Sümen	Anderson Nizamatı ve Land Marklar	25. 1.1980
Üçgül	Orhan Demiraslan	Masonluk tarihi üzerine	28.11.1979
»	Orhan Alsac	Kardeşlik sevgisi	9. 1.1980
Çağ	S. Kaya	«Sequa Lo.: 'sının Armağanı» hakkında bilgiler	28.11.1979
»	Teoman Terim	Dışardaki bir Locayı ziyaret	12.12.1979
Eşitlik	Can Arpac	Nafiz EKEMEN Üs.: 'dan anılar, konferanslarından seçmeler	8. 1.1980
Yunus Emre	Ayhan Erol	Çırak Kardeşlerin çalışma yöntemleri	2. 1.1980

C — İZMİR VÂDİSİ

Nur	Feridun Bilginer	Masonik dertleşme	8. 1.1980
Gönül	Atilla Elbeyli	Sevgi	29.11.1979
Ümit	Mete Şar	Atatürk ve Masonluk	9.11.1979
»		Söyleşi : Gördüklerimiz, Yaptıklarımız : Yüksel KAZMİRCİ K.:, söyleşide Anderson Nizamnamesi ve Allah ve Din'e dair 1. obligasyonu hakkında bilgi.	
»	Özdoğan Özusu	Masonlukta intizam, Loca, Büyük Loca ile ilgili açıklamalar	18. 1.1980
Ephesus	Tahsin Yaşamak	Ketumiyet	23. 1.1980
Eylem	Doğan Zihnalı	Para ve ayna	26.11.1979

Loca	Konuşmacı	Konu	Tarih
»	Na.: 'dan	açıklamalar K.: İşaretleri ve sembolleri	26.11.1979
»	Nuri Yılmaz	'Kendini bilmek'ten ne anlıyoruz?	3.12.1979
»	Bora Altan	Sanatta semboller, Masonlukta semboller	21. 1.1980

Masonik hafta münasebetiyle İzmir Vâdisinde yapılan konuşmalar :

Ümit	Merih Kazmirci	Toplum ve Masonluk	11.12.1979
Eylem	Özkan Aras	Türk Halk düşünürleri ve masonluk	12.12.1979
Nur	Atilla Uzer	Günümüzün düşünce akımları ve Masonluk	13.12.1979
Açık oturum :		Masonluk ve Dinamizm	15.12.1979

Sadun Koşay (Nur)

Mete şar (Ümit)

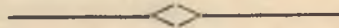
Hanri Benazus (İzmir)

Nelson Arditti (Promethee)

Süha Çilingiroğlu (Eylem)

Ali Naili Kubalı (Ümit)

Güngör Kavadarlı (Epheus)

**KURULUŞ YILDÖNÜMLERİNİ
KUTLAYAN LO. LAR**

VÂDİSİ	LOCASI	KURULUŞ TARİHİ
İstanbul	Ülke	14.1.1959
»	Evren	14.1.1977
»	Piramit	19.1.1977
»	Gün	24.1.1975
»	Özlem	25.1.1975
»	Üçgen	29.1.1971
»	Üçışık	24.2.1971
»	Başak	20.3.1975
Ankara	Arayış	19.1.1964
»	Üçgöl	19.1.1964
»	Doğuş	14.2.1949
»	Ankara	27.2.1976
»	Gönül Mimarları	1.3.1971
İzmir	Nur	6.2.1951
»	Eylem	23.3.1970

Mimar SİNAN

Gözler Üzerine

Raşid TEMEL
(New Age'den)

Güzel gözleriniz varsa çok talihlisiniz. Acaba onlara sahip olmayı hakettiniz mi?

Ne cins gözlere sahip olursak olalım, onların sadece görmek için olmadığını bilmek lâzımdır. Gözler dilden daha dürüst daha açık konuşurlar. Gözlerin lisanı evrenseldir, bir bebeğin de ilk öğrendiği şeydir. Öyleyse bu gerçek bütün yaşamımız boyunca unutulmamalıdır.

Her fotoğrafçı resim çekerken gözlerin ifadesine, bilhassa tebessümüne, dikkat eder, çünkü yüzün geri kalan kısımları kendi kendine düzene girer. Öyleyse böyle bir özellik neden sadece fotoğrafçı stüdyolarında kalsın? Neden iyi yüzümüzü daha sık göstermiyelim.

Tenkidi gözleriyle yapan birçok insanlar tanırız. Ama gözlerimizle tatlı ve dost olmak da tenkid edici olmak kadar kolaydır. İnsanlarla ilişkilerimizde gözlerimizle gülümsemeye sürekli bir çaba sarfetmeliyiz. Bu bütün şahsiyetimizi etkileyecektir. Bu değişiklik ise bize verilebilecek sırların en yetkini olacaktır.

DERLEYEN : Sahir ERMAN

SÜLEYMAN ASAF İLBAY

1883 — 1957

Selânikte doğan Asaf İlbay K. imiz, Atatürk'le yakın arkadaşlık yapmış, ve Mühendishaneyi Askeriye'den mezun olmuştur. Kurtuluş savaşı sırasında ailesi ile birlikte Anadolu'ya geçen Asaf İlbay, Çumra ve Konya'da Su İşleri Müdürlüğü yaptıktan sonra, Nafia (Bayındırlık) Müdürü olarak Ankara'ya tâyin edilmiş, daha sonra ve yıllarca Ankara Şehremini (Belediye Başkanı) olmuştur. Bilecik milletvekili sıfatıyla siyasi hayata atılan Asaf İlbay, Bayındırlık Bakanlığı da yapmıştır. Bilâhare siyasi hayattan çekilen K. imiz, Demokrat Partinin kurulmasını müteakip, bir müddet sonra Cumhuriyet Halk Partisiyle birleşecek olan, Türkiye Köylü Partisinin kurucularından olmuştur.

Selânikte Resne M. L. da tekeris edildiği bilinen Asaf İlbay K., daha sonra Ankara vâdisinde çalışan Cumhuriyet L. a inkisap etmiş ve oğlu Nahit İlbay K. imiz tarafından bize verilen 11.1.1931 tarihli Diploma'dan anlaşıldığı veçhile-bu L. da Üstatlığa yükselmiştir.

GIOVANNI SENERCHIA

1885 — 1975

İtalyan Yargıtay Şeref Başkanı. 1912 de tekris edilmiş, 1919 da Üstad derecesine yükseltilmiştir. Roma Vâdisinde çalışan Torrigiani L. üyesi idi.

JEAN BAPTISTE CAMILLE, CACLAUX KONTU

1740 — 1817

Fransız generali. 1793 te Batı Orduları Komutanı olmuştur. Vandéens'ler tarafından mağlûp edilince, Nantes'a çekilmiş ve bu şehri kahramanca müdafaa etmiştir. Komutanlıktan azledildiği halde, 9 Termidoru müteakip aynı göreve getirilmiş ve Napoli Krallığı ile İspanya nezdinde Büyük Elçi olmuştur. La Parfaite Amitié L. nın Üs. Muh. liğini yapmıştır.

ETIENNE EUSTACHE BRUIX

1759 — 1805

Fransız Amirali. 1798 de Fransız Bahriye Nazırı olmuş, Cenova'da muhasara altında bulunan Massena'yı denizden desteklemeyi başarmıştır. Brest Vâdisindeki l'Heureuse Rencontre L. üyesi idi.

SAMUEL FESSENDEN

1784 — 1869

Amerikalı hukukçu ve Massachussets eyaleti milis kuvvetleri generali. Fryburg Vâdisindeki 11 numaralı Pythagorean L. da 25 eylül 1805 te Üstad olmuş, Maine B. L. nın B. Üs. liğini da yapmıştır.

ELIE RECLUS

1827 — 1904

Paris Komünü sırasında Millî Kütüphane Müdürü. Brüksel Hür Üniversitesi Mukayeseli Mitoloji Kürsüsü Profesörü olmuştur. Renaissance L. üyesi idi.

PAUL RECLUS

1858 — 1941

Elie Reclus'un oğlu olup, Brüksel Hür Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Müdürlüğünü yapmıştır. Les Elus d'Hiram L. üyesi idi.

ANTONIO MARIA GUTIERREZ

1787 — 1846

Dominiken rahibi. Saint Thomas d'Aquin Üniversitesinde rektör. Koyu kralcı olması ile tanınır. Kolumbiya B. L. na bağlı 1 numaralı Libertad de Columbia L. üyesi ve sekreteri idi.

RANDOLPH ALGERNON RONALD STEWART

? — 1978

Stewartry Lordu, Galloway Kontu, 1945 ten 1949 a kadar İskoçya B. L. B. Ü. olmuştur. 1953 ten 1970'e kadar da Royal Arch'ın Birinci Büyük Başkanlığını yapmıştır.

JEAN VİCTOR MARIE MOREAU

1763 — 1813

Napolyon'un generallerinden. İtalya'da mağlûp olmuş, daha sonra Avusturyalıları yenmiştir. Dresden'deki bu savaşta yaralanmış ve bacağıının kesilmesi sonucunda ölmüştür.

1789 ocağında Rennes vâdisindeki La Parfaite Union L. da tekris edilmiştir.

JAMES BRUCE

1730 — 1794

İngiliz kâşifi. Nil nehrinin kaynaklarına gitmeyi başarmıştır. Edinburg vâdisinde Canongate Kilwinning L. da 1 ağustos 1753 te tekris edilmiştir.

ALEXANDR FEDOROVİÇ KERENSKI

1881 — 1970

Çarın devrilmesinden sonra kurulan Rus hükümetinde, bolşevik ihtilâline kadar, başbakanlık yapmıştır. İhtilâli müteakip, önce İn-Mason olduğu bilinmekte ise de, tekris edildiği L. malûm değildir. giltere'ye sonra da Fransa'ya ve Amerika'ya hicret etmiştir.

ARAMIZDAN AYRILANLAR

Adı	Doğumu	Tekris tarı	Son Locası	Eb. Maş.'a intikalı
Cezmi Berktin	Demircl, 1908	1932	Uyanış	13.10.1979
İlhan Kofoğlu	Elâziğ, 1945	29.11.1978	Yunus Emre	4.11.1979
Sedat Tung	İzmir, 1931	12.11.1973	Eylem	25.11.1979
Özcan Aksoy	Balıkesir, 1929	6.10.1965	Devrim	1.12.1979
M. Nubar Pamuk	İstanbul, 1914	13. 3.1956	S. Dostlar	19.12.1979
Cengiz Erman	İstanbul, 1922	22. 2.1966	Hürriyet	27.10.1979
Gallp Kardam	İstanbul, 1910	13.10.1958	Dikmen	4.12.1979
Selâhattin Merey	Mısır, 1908	27.10.1950	Kültür	3. 1.1980
Ali Bora	İstanbul, 1911	10. 3.1967	Müsavat	5. 1.1980

Eb.: Maş.'a intikal eden kardeşlerimize Ev.: U.: Ml.: 'ndan sonsuz mağflret ve kederli allelerine ve bütün Kardeşlerimize sabırlar dileriz.

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ — HER ŞEY YAŞAR

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Ferr and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. Message of the Grand Master Cavit YENİCİOĞLU
9. «UNITS» in the Development of
Freemasonry in Turkey Fikret ÇELTİKÇİ
21. Freemasonry and Tolerance Ziya UMUR
25. The Traditional Duty of Freemasonry Sahir ERMAN
31. Evolution in Thought Cevat Memduh ALTAR
36. Silence Faruk ERENGÜL
45. The Story of the Ring
of Nathan the Just Muhammet S. ABDULLAH
49. Reasons for Anti-Masonic Currents Nedim KARAKO
57. Current Events Sahir ERMAN
61. News from our Lodges Mimar SİNAN
68. Eyes Raşid TEMEL
69. Famous Masons Sahir ERMAN
72. In Memoriam Mimar SİNAN

Address : 25 Nuruziya Sokağı Beyoğlu/İSTANBUL

Year ▲ 1980

No: 35

